

Lunds Universitet
Sociologiska Institutionen

LUNDS
UNIVERSITET

“Ett mord är ett mord. En människa är en människa.”

En kvalitativ innehållsanalys av hur svenska nyhetsartiklar porträtterar offer och
gärningspersoner i mordfall

Författare: Elin Gustafsson, Tilda Jansson & Yasmin Mohamud Salad
Kandidatuppsats: SOCK10, 15 hp
Vårterminen 2022
Handledare: Alexandra Franzén

Abstract

Författare: Elin Gustafsson, Tilda Jansson & Yasmin Mohamud Salad

Titel: *“Ett mord är ett mord. En människa är en människa.”* En kvalitativ textanalys av hur svenska nyhetsartiklar porträtter offer och gärningspersoner i mordfall

Kandidatuppsats: [SOCK10], 15 hp

Handledare: Alexandra Franzén

Sociologiska institutionen, vårterminen 2022

Brottslighet är någonting som väcker känslor och intresse hos människor, vilket gör det tacksamt att använda brott som grund för nyhetsartiklar. Speciellt grova våldsbrott, som mord, ges ofta stort fokus i nyhetsrapportering då det har ett naturligt nyhetsvärde. Syftet med studien är att analysera hur svenska nyhetsartiklar porträtter offer och gärningspersoner i mordfall. Vidare syftar studien undersöka om det framgår några skillnader i porträtteringen till följd av offrets och gärningspersonens egenskaper och livsstil. Frågeställningarna lyder “Hur porträtteras offer och gärningspersoner vid mord i nyhetsartiklar?” och “Finns det någon skillnad mellan hur gängkriminella offer och gärningspersoner porträtteras i nyhetsartiklar, jämfört med andra offer och gärningspersoner?”. Studien ämnar att undersöka detta utifrån nyhetsartiklar från fem svenska dags- och kvällstidningar. Nyhetsartiklarna som utgör studiens urval är publicerade mellan år 2015 och 2020. Artiklarna lägger grunden för en kvalitativ innehållsanalys som resulterar i fyra teman som analyseras utifrån Nils Christies teori om det idealiska offret och den idealiska gärningspersonen (Christie i red. Åkerström & Sahlin, 2001) samt Erving Goffmans frame analysis (1974). Studiens resultat visar att gängkriminella offer och gärningspersoner främst porträtteras utifrån sin kriminalitet, på ett opersonligt sätt och avhumaniseras i nyhetsartiklarna. Offer som anses oskyldiga till sitt egna offerskap porträtteras på ett mer personligt och sympatiskt sätt och utifrån sina goda egenskaper, vilket leder till att mordoffer utan kriminella kopplingar eller bakgrunder lättare uppnår fullständig och legitim offerstatus.

Nyckelord: idealiska offer, kriminella offer, framing, gärningsperson, mord

Innehållsförteckning

Inledning	1
1.1 Syfte och frågeställning	1
Tidigare forskning	2
2.1 Viktimologi som forskningsfält	2
2.2 Mordstatistik i Sverige	3
2.3 Relationen mellan medier och offerskap	3
2.4 Medias porträttering av gärningspersoner	5
2.5 Victim-offender overlap	6
Teori	8
3.1 Det idealiska offret	8
3.2 Frame analysis	9
Metod	10
4.1 Empiriskt material	10
4.2 Urval	10
4.3 Analysmetod	11
4.4 Tematisering	12
4.5 Trovärdighet	12
Tre mönster i materialet	13
5.1 Gängkriminella offer	13
5.2 Oskyldiga offer	16
5.3 Gärningspersoner	19
Offer, gärningspersoner och frames	23
6.1 Avhumaniseringen av gängkriminella	23
6.2 Humaniseringen av gängkriminella	25
6.3 Oskyldiga offer	26
6.4 Större fokus på gärningspersonen än offret	29
Resultat och slutsatser	30
7.1 Hur porträtteras offer och gärningspersoner vid mord i nyhetsartiklar?	31
7.2 Finns det någon skillnad mellan hur offer och gärningspersoner vid mord inom gängkriminalitet porträtteras i nyhetsartiklar, jämfört med andra offer och gärningspersoner?	32
7.3 Resultat i relation till tidigare forskning	33
7.4 Avslutande reflektioner	36
Referenser	39

1. Inledning

Lisa Holm blev överfallen av en man utanför sitt sommarjobb, 17-åriga Wilma Andersson mördades av sin pojkvän och Ida Johansson blev attackerad av en okänd gärningsperson i löpspåret. Majoriteten av det svenska samhället känner nog till dessa unga kvinnor, men verkar ägna mindre uppmärksamhet till personer som mördas i områden med hög kriminalitet. Av erfarenhet från att läsa nyheter om kriminalitet kan man utläsa ett mönster av att vissa offer blir kända i nyhetsartiklar och sörs av hela svenska folket när de blivit mördade, medan andra offer bara blir en snabbläst notis i tidningen eller telefonen. Detta fenomen har väckt en nyfikenhet kring vilka typer av offer, och även gärningspersoner, som nämns mer eller mindre i nyhetsartiklar, och på vilket sätt de porträtteras.

Så varför är den här typen av frågor viktigt att diskutera? Den franske filosofen Michel Foucault (1970, se Lindgren & Lundström, 2010, s. 18-19) menade att beroende på hur en situation framställs framstår vissa sociala handlingar som rimliga och andra inte, vilket påverkar bilden som ges av dem inblandade personerna. Hur nyhetsartiklar får ett brottsoffer att framstå kan därmed påverka vilket stöd och upprättelse offret får, och vilka konsekvenserna blir för gärningspersonen. Bouchard, Wong och Gushue (2020, s. 327) menar att det är viktigt att nyhetsartiklar, till följd av dess informativa roll i samhället, speglar verkligheten på ett korrekt och representativt sätt. Genom att systematiskt filtrera ut marginaliserade mordoffer, exempelvis de med kriminell bakgrund, ges ett intryck av att de inte är värda sympati, och att "crimes against them do not matter" (Bouchard et al, 2020, s. 327). Denna filtrering av mordoffer kan i sin tur ge en negativ inverkan på hur dessa grupper bemöts i samhället och av rättsväsendet.

1.1 Syfte och frågeställning

Studiens syfte är att undersöka hur svenska nyhetsartiklar skriver om olika offer och gärningspersoner i mordfall utifrån egenskaper och livsstil samt undersöka om det framgår några skillnader i porträtteringen. Med nyhetsartiklar menas i studien svenska dags- och kvällstidningar. Nyhetsartiklarna analyseras sedan utifrån teorin om det idealiska offret och den idealiska gärningspersonen (Christie i red. Åkerström & Sahlin, 2001) samt frame analysis (Goffmans, 1974). Studiens frågeställningar är således följande:

1. Hur porträtteras offer och gärningspersoner vid mord i nyhetsartiklar?
2. Finns det någon skillnad mellan hur gängkriminella offer och gärningspersoner porträtteras i nyhetsartiklar, jämfört med andra offer och gärningspersoner?

2. Tidigare forskning

Brottslighet har alltid varit något som fascinerar, skapar diskussion och fångar allmänhetens intresse. Därför har relationen mellan brott och nyhetsartiklar diskuterats och analyserats av otaligt antal forskare, både ur ett medialt och ett kriminologiskt perspektiv (Pollack, 2001, s. 9). Den tidigare forskning som presenteras nedan handlar om viktimologi som forskningsfält, mordstatistik i Sverige, relationen mellan medier och offerskap, medias porträttering av gärningspersoner samt fenomenet "victim offender overlap", vilket innebär överlappningen mellan brottsoffer och förövare.

Av de tio källor som presenteras i detta avsnitt, är hälften svenska och den andra hälften är baserad på forskning i Kanada, USA och Storbritannien. Trots en jämn fördelning av antal studier, diskuteras den anglosaxiska forskningen mer ingående med anledning av att de är mer teoretiska. Anledningen till varför vi inte har använt mer än en svensk studie som studerar relationen mellan offerskap och media, är att vi upplever att det finns ett begränsat utbud av svenska studier. Det finns svenska studier som till en viss mån diskuterar den relation vi ämnar att undersöka, däremot inte tillräckligt för att anses lämplig till att användas som tidigare forskning. Den anglosaxiska kriminologiska forskningen är mer utvecklad än den svenska eller nordiska, till följd av att kriminologi och viktimologi har introducerats senare i Sverige än i exempelvis USA eller Storbritannien.

2.1 Viktimologi som forskningsfält

Viktimologi, läran om offerskap, är idag ett väletablerat forskningsfält, men så har det inte alltid varit (Tham, 2001, s. 28-32). Ordet "brottsoffer" dök upp i officiella politiska sammanhang i Sverige för första gången år 1971, sedan hade brottsoffret sitt verkliga genombrott i forskning och politik under 1980-talet. Före detta diskuterades brott som en händelse mellan två personer, till skillnad från idag när den ena parten ses som förövare och den andra som offer. Men i och med den statliga sexualbrottsutredningen i början av 70-talet, i kombination med ett ökat politiskt fokus på mänskliga rättigheter och ett stort feministiskt

genombrott, kom brottsoffer att få politisk status och viktimologin blev ett forskningsfält inom kriminologin (Tham, 2001, s. 38-32).

2.2 Mordstatistik i Sverige

Enligt Brottförebyggande Rådets (Brå) kriminalstatistik konstateras att det under år 2021 skedde 113 fall av dödligt våld i Sverige. Statistiken redovisar endast fullbordade brott och baseras på bland annat anmälningar till polisen och domar. De brott som statistiken utgår från är mord, dråp, barnadråp, vållande till annans död genom misshandel samt terroristbrott (Brå, 2022, s. 4-7). Trots att statistiken utgår från fler brott än bara mord anses statistiken ändå relevant för studien. Av offren för dödligt våld var 21 % kvinnor och 79 % män. 95 % av dem som dödats var vuxna (över 18 år). I 17 % av fallen under 2021 dödades offret av sin partner. Bland de kvinnliga offren var det 63 % som dödades just av sin partner, jämfört med 4 % bland de manliga offren. I 40 % av dem totala fallen av dödligt våld under 2021 användes skjutvapen, 96 % av offren för skjutvapensvåld var män (Brå, 2022, s. 4-5). Enligt Brås rapport *Dödligt våld i den kriminella miljön 2005-2017* (2020, s. 7) har det skett en ökning av våld bland kriminella de senaste åren, i synnerhet efter 2013. Ökningen av dödligt våld inom kriminella kretsar är det som framför allt har föranlett till en generell ökning av det dödliga våldet i Sverige (Brå, 2020, s. 12). Det dödliga våldet i den kriminella miljön sker typiskt sett på allmän plats med någon typ av skjutvapen. Vidare visar statistiken att 97 % av offren under studiens tidsperiod var män, där medianålder var 28 år vilket innebär att offren är yngre än mordoffer generellt i Sverige. Samtliga av dessa dödades av andra män (Brå, 2020, s. 8). Statistiken visar en trend i att gärningspersonerna har blivit yngre och yngre under tidsperioden, oftast är de några år yngre än sina offer. Det finns ett stort överlapp mellan vem som är gärningsperson och vem som är offer, då 24 % av mordoffren under åren 2014-2017 själva har misstänkts för mord (Brå, 2020, s. 9) och majoriteten av både gärningspersoner och offer har tidigare misstänkts eller dömts för brott. Både offren och gärningspersonerna i den kriminella miljön tillhör nästan alltid strukturerade gäng som är kopplade till en stadsdel, släktskap eller någon typ av verksamhet, exempelvis narkotikahandel (Brå, 2020, s. 11-13).

2.3 Relationen mellan medier och offerskap

I boken *Ideala offer, och andra - Konstruktioner av brottsutsatta i medier* diskuterar Lindgren och Lundström (2010) vilken bild media ger av offer och gärningspersoner. Författarnas frågeställningar berör i vilka sammanhang medierapporteringen följer respektive bryter

idealbilden av offer och gärningspersoner. De undersöker även vilka förklaringar till detta som finns i omständigheter runt fallen, exempelvis personernas kön, klass eller etnicitet (Lindgren & Lundström, 2010, s. 9).

Lindgren och Lundström (2010, s. 15) utgår från ett socialkonstruktivistiskt perspektiv, där media ses som en del i konstruerandet av diskurser för hur människor förstår sin omgivning. Medias beskrivning av offerskap innebär alltid en tolkning och ett återberättande av händelser, vilket gör att mottagaren av informationen bör inneha en kritisk grundsyn vid inhämtning av medial information (Gergen, 1985, se Lindgren & Lundström, 2010, s. 17). Slutligen ses offerskap inte som en inneboende egenskap hos en individ, utan det är något som skapas och definieras i sociala sammanhang (Lindgren & Lundström, 2010, s. 20).

Lindgren och Lundström (2010, s. 23) har genomfört flera, både kvalitativa och kvantitativa, studier som presenteras i boken för att skapa en övergripande bild av relationen mellan media och offerskap. Den studie som anses mest relevant i relation till vår studie är en diskursanalys om hur brottsrapportering om offerskap i media ser ut mellan åren 1995 och 2008. I studien analyseras artiklar från sju stora svenska dagstidningar för att analysera vilka typer av brottsoffer som är vanligast att rapportera om i svensk dagspress. Resultatet visar att de personer som oftast nämns som offer i media är kvinnor, barn och ungdomar (Lindgren & Lundström, 2010, s. 28). De offer som nämns allra oftast är kvinnor som utsatts för grova fysiska övergrepp, ofta med sexuella motiv (Lindgren & Lundström, 2010, s. 31-32). Författarna menar att en anledning till att män diskuteras mer sällan som offer i media kan vara för att män inte har lika lätt att få offerstatus, något som grundas i Christies teori om det idealiska offret. Författarna menar vidare att händelser där män är brottsoffer skrivs om i media på ett sätt där offerstatusen inte är i fokus, utan diskuteras i stället utifrån andra vinklar, vilket också förminskar männens offerstatus (Lindgren & Lundström, 2010, s. 28). Författarna menar även att brottsoffer ofta diskuteras i relation till deras sociala sammanhang och relationer, för att skapa mer offerstatus. Exempelvis är det vanligt att offrens anhöriga hörs i media, vilket gör att offret ses mer som en "vanlig" person och därmed lättare får offerstatus (Lindgren & Lundström, 2010, s. 31-32).

Bouchard, Wong och Gushue (2020) redogör i studien *The differential portrayal of 'sympathetic' homicide victims in the media* för hur mordoffer framställs i nyhetsartiklar från tidningen Vancouver Sun. Studien undersöker vilken uppmärksamhet och utrymme artikeln

får, baserat på vilka fysiska attribut som offret har. Författarna menar att samtidigt som brott är ett av de mest förekommande ämnena i media och nyheter, är det som rapporteras om noga utvalt enligt en så kallad hierarki av brott och mord anses vara av störst intresse (Bouchard et al, 2020, s. 315). Studien utgår från att offer antingen ses som värdiga eller ovärdiga, sympatiska eller osympatiska i media. Med detta menas att betraktaren utifrån offrets attribut ser personen som mer eller mindre värdig att synas i media, samt sympatiserar mer eller mindre med individen. Genom att inkludera eller exkludera specifik information om offret påverkas intresset för ett brott och hur det tolkas av allmänheten (Bouchard et al, 2020, s. 318). Bouchard et al. (2020, s. 316) menar att offrets attribut påverkar dels hur många artiklar som publiceras, dels hur artikeln är utformad, exempelvis hur lång artikeln är, var i tidningen den är placerad samt om den inkluderar foto. Genom att journalister dessutom beskriver offer med olika språkbruk, produceras stereotyper och fortsatt marginalisering, samt att små notiser i stället för en större artikel gör att vissa offer inte får samma uppmärksamhet och legitimitet som andra (Bouchard et al, 2020, s. 317). Bouchard et al. (2020, s. 324) menar att särskiljandet av olika mordoffer inte bara skapar en hierarki av brott, utan även en hierarki av offer.

2.4 Medias porträttering av gärningspersoner

Boken *Media and crime* (Jewkes, 2015) analyserar olika aspekter av relationen mellan media och kriminalitet. Boken innehåller en analys av hur tv-programmet *Crimewatch UK* porträtter gärningspersoner, offer och polisen. Programmet går ut på att återskapa dramatiska scener från olösta brott och visa upp filmer och bilder från övervakningskameror på brottsplatsen, för att på så sätt involvera tittarna i utredning och lösning av brotten (Jewkes, 2015, s. 180). De brott som förekommer oftast i programmet är våldsamma, interpersonella brott mot unga tjejer. Det typiska offret som framställs i programmet är unga tjejer som utsatts för sexualbrott av våldsam karaktär (Jewkes, 2015, s. 190).

Programmet visar en övervägande majoritet av manliga gärningspersoner, och speciellt vid våldsbrott diskuteras sällan kvinnor som gärningspersoner. Dessutom är en övervägande andel av gärningspersonerna i programmet personer som tillhör en etnisk minoritet, oftast svarta. Detta menar Jewkes kan leda till att tittarna upplever en obefogad rädsla och fientlighet mot svarta personer i vardagslivet. Vidare konstrueras gärningspersonen på ett opersonligt, anonymiserande sätt och gärningspersonens sociala relationer lyfts mycket sällan, till skillnad från offret som snarare beskrivs på motsatt sätt. I programmet porträtteras gärningspersonen

ofta på ett sätt som kan anses vara distanserat. Detta är en följd av att gärningspersonen ofta är okänd eftersom tv-programmets fall är olösta, och därför kan individen inte delta i återskapningen av brottet i samma utsträckning som offret. Att gärningspersonen porträtteras på ett opersonligt och distanserat sätt leder enligt Jewkes till att gärningspersonen uppfattas som avvikande och som någon som har väldigt lite gemensamt med en "vanlig" invånare i samhället. Detta resulterar i att tittaren upplever en motvilja gentemot gärningspersonen, vilket i sin tur kan förstärker populistiska idéer om straff enligt Jewkes (2015, s. 185-186).

Media generellt, och tv-program specifikt, anses vara en viktig del i hur människor skapar mening och förståelse av sin omgivning (Jewkes, 2015, s. 188). Programmet har fått regelbunden kritik för att vara en faktor till att allmänheten får en skev bild av gärningspersoner och offer. Programmet anses alltså bidra till att allmänhetens bild av brottslighet, och vem som är ett typiskt offer och förövare, inte alltid stämmer överens med hur brottsligheten ser ut i verkligheten (Jewkes, 2015, s. 179).

2.5 Victim-offender overlap

Kan gärningspersoner vara offer för våldsbrott? I *Offender as Victims of Crime: An Investigation into the Relationship between Criminal Behaviour and Victimization* undersöker Deadman och Macdonald (2004) relationen mellan begreppen "offer" och "gärningsperson" samt belyser de faktorer som anses avgöra om någon blir ett offer eller inte. Deadman och MacDonald (2004, s. 53) menar att studier och litteratur om viktimisering tenderar att skilja på offer och gärningspersoner, och att de förbiser perspektivet att även gärningspersoner kan viktimiseras trots att de löper stor risk för att utsättas för våldsbrott. Deadman och MacDonalds (2004, s. 57-59) studie utgår från brittiska Youth Lifestyles Survey 1998 som ställer frågor om erfarenhet av att begå brott och viktimisering. De har delat upp sitt urval av 3956 respondenter i förbrytare och icke-förbrytare. Av dessa har 1798 någon gång begått ett brott, och 16.1% i denna svarsgrupp har själva utsatts för våldsbrott. Resterande 2158 respondenter har aldrig begått ett brott, men 8.8% har utsatts för våldsbrott. Resultatet visar således att förbrytare löper större risk för att utsättas för våldsbrott än icke-förbrytare. Det visar även att våldsamma förbrytare utsätts för upprepade viktimisering i större utsträckning än icke-våldsamma förbrytare och icke-förbrytare. Deadman och MacDonald (2004, s. 66, 54) menar sammanfattningsvis att det finns ett signifikant samband mellan brottslighet och offerskap och

att relationen mellan begreppen “gärningsperson” och “offer” inte är så självklar som man inledningsvis kan tro.

Mancini och Pickett diskuterar i *Reaping What They Sow? Victim-Offender Overlap Perceptions and Victim Blaming Attitudes* (2017) att det i allmänhet finns en tendens att se vissa offer som ansvariga för sitt eget offerskap. Kriminologer förklarar detta fenomen med hypotesen om “a just world”, det vill säga en rättvis värld där människor får det de förtjänar. Offer erhåller ett visst ansvar för det de har blivit utsatta för till följd av avvikande egenskaper eller livsstil (Mancini & Pickett, 2017, s. 440). Skambeläggning är däremot inte något som alla offer utsätts för. Grupper som barn, och speciellt flickor, ses som mer utsatta och får därav ett annat bemötande av allmänhet och rättsväsende. För att ett offer ska ses som legitimt av allmänheten är det viktigt att individen inte har engagerat sig i kriminalitet, eftersom man då anser att viktimiseringen är förutsägbar (Mancini & Pickett, 2017, s. 437).

Mancini och Pickett (2017, s. 435) diskuterar så kallade “victim-offender overlap” och sätter konceptet i relation till i vilken utsträckning offer med en avvikande livsstil skylls för det de har blivit utsatta för. Konceptet “victim-offender overlap” talar emot distinktionen av offer och förövare, och utgår från idén att en individ kan vara både offer och förövare (Hannis, 2015, s. 1-2). Hannis (2015, s. 3) menar att brottslighet i många fall föranleder viktimisering, samt att offer för brott vanligtvis begår brott vid ett senare skede. Båda roller ökar således risken för att det andra ska inträffa. Detta är speciellt tydligt i jämförelse med individer som aldrig har begått brott eller blivit offer. Mancini och Picketts (2017, s. 452) surveyundersökningar visar att uppfattningen av offer som förövare har en direkt påverkan på hur dessa offer bemöts av allmänheten. Offer som har en bakgrund i någon form av brottslighet ses inte som oskyldiga och idealiska offer. Eftersom brottslighet avviker från normen, har allmänheten svårt att identifiera sig med dessa offer och skambelägger dem i stället för deras missöde.

Studien *Linking the Micro- and Macro-Level Dimensions of Lifestyle-Routine Activity and Opportunity Models of Predatory Victimization* av Sampson och Wooldredge (1987) kommer även fram till att skillnaden mellan offer och förövare inte är så stor som det kan verka. Studien undersöker hur risken för att utsättas för brott, specifikt rån och stöld, påverkas av individens livsstil. Studien visar att risken att utsättas för dessa brott är kopplat till både demografiska och livsstilsfaktorer, vilket innebär att opportunity theory, tillfällighetsteorin, är den teori som bäst förklarar risken för viktimisering enligt författarna. De faktorer som framför allt påverkar

riskerna för viktimisering är bland annat ålder, civilstånd, arbetslöshet och om familjen har en annorlunda konstellation. Den person som visar sig vara mest trolig att utsättas för brott är en ung, arbetslös man som bor i en storstad. Denna person visar sig ha många likheter med den typiska, vanligaste gärningspersonen (Sampson & Wooldredge, 1987, s. 390-391), vilket ytterligare stödjer att offer och förövare ofta är samma typer av personer. Även Brå (2019, s. 10) visar liknande resultat, då de menar att ung ålder, familjetyp och bostadstyp är de faktorer som mest påverkar risken att utsättas för brott mot person.

3. Teori

Studiens frågeställningar kommer besvaras med hjälp av Nils Christies teorier om det idealiska offret och den idealiska gärningspersonen (Christie i red. Åkerström & Sahlin, 2001) samt Erving Goffmans frame analysis (1974).

3.1 Det idealiska offret

Det idealiska offret är en av de mest använda och väletablerade viktimologiska teorierna, vilket gör det naturligt att använda den i studiens analys. Till följd av teorins förankring i det viktimologiska forskningsfältet har teorin om det idealiska offret en tydlig koppling till studiens syfte och kan därför användas till att besvara frågeställningarna på ett fungerande sätt. Christie menar att det idealiska offret inte är den typ av individ som har lättast att se sig själv som offer, eller den som oftast utsätts för brott. Christie förklarar: "Med "idealiskt offer" syftar jag i stället på en person eller kategori av individer som - när de drabbas av brott - lättast får fullständig och legitim status som offer" (Christie i red. Åkerström & Sahlin, 2001, s. 47).

Enligt Christie har det idealiska offret fem grundläggande egenskaper: Offret är svagt, därför är sjuka, gamla eller väldigt unga personer ofta idealiska offer. Offret ägnar sig åt någonting respektabelt under tiden för brottet. Offret är på en plats som ingen kan klandra henne för att vara på. Gärningspersonen är stor, ond och okänd för offret (Christie i red. Åkerström & Sahlin, 2001, s. 48). En sjätte viktig egenskap är att offret har tillräckligt mycket social makt för att vara kapabel till att uppmärksamma sitt fall och stå på sig kring sin offerstatus, utan att verka för stark så att offrets oskuldsfullhet och svaghet ifrågasätts. Christie menar att det idealiska offret oftast är en kvinna, men att även män kan vara idealiska offer (Christie i red. Åkerström & Sahlin, 2001, s. 50-51).

Ett talande exempel på det idealiska offret menar Christie är skillnaden i hur olika våldtäktsoffer tillskrivs mer eller mindre offerstatus. Christie målar upp ett idealiskt offer i form av en ung tjej, som är oskuld, som blir överfallen på väg hem efter att ha tagit hand om sjuka familjemedlemmar. Detta kontrasteras med den prostituerade kvinnan som våldtäktsoffer, ett offer som inte alls har lika lätt att få offerstatus eftersom hon inte besitter de fem egenskaperna för ett idealiskt offer (Christie i red. Åkerström & Sahlin, 2001, s. 48).

Det idealiska offret, menar Christie, kan bara existera i relation till sin motpol, den idealiska gärningspersonen. Ju mer idealiskt offret är, desto mer idealisk är gärningspersonen och tvärtom. Christie menar att gärningspersoner för våldsbrott oftast *inte* är idealiska gärningspersoner, eftersom offer och gärningspersoner i våldsfall oftast känner varandra sedan tidigare (Christie i red. Åkerström & Sahlin, 2001, s. 54-55).

3.2 Frame analysis

Goffman (1974) redogör i *Frame analysis - An Essay on the Organization of Experience* för sin teori om frame analysis. Teorin utgör en grund för att förstå hur porträtteringen av information påverkar mottagarens tolkning av informationen, vilket är relevant att analysera för att uppfylla studiens syfte. Frame analysis är även passande att applicera på den typ av empiriskt material som studien utgår från, vilket gör att teorin kan användas på ett fungerande sätt för att besvara studiens frågeställningar.

Frame analysis utgår från att händelser och omvärlden tolkas av individen utifrån primära ramverk (Goffman, 1974, s. 21). Ramverken konstruerar mening genom tolkning, kategorisering och stämpling. Goffman (1974, s. 22) menar att det finns två typer av primära ramverk, naturliga och sociala, och dessa tolkar information ur olika synvinklar. Naturliga ramverk ser händelser som endast fysiska och orsakade av "naturliga" faktorer. Sociala ramverk tolkar å andra sidan information och erfarenheter utifrån socialt konstruerade faktorer. Tolkningsav information och erfarenheter skiljer sig mellan individer till följd av att vi ser dem utifrån olika naturliga och sociala ramverk, samt har olika intressen och värderingar (Goffman, 1974, s. 24-26).

Hur information presenteras, blir *framed*, är avgörande för hur mottagaren tolkar innebörden. En händelse kan uppfattas på varierande sätt beroende på om den sker på riktigt eller är

påhittad, om den sker i nutid eller dåtid, eller om informationen är uppriktig eller ironisk (Persson, 2019, s. 50). Dessutom kan enstaka ordval eller betoningar av specifika aspekter skifta hur en händelse eller information ramas in av sändaren, och således hur den tolkas av mottagaren (Goffman, 1974, s. 45). För att sätta teorin i studiens kontext, belyser frame analysis hur inramning genom specifika ord eller bilder har en inverkan på hur mottagaren tolkar en nyhet om mord. Hur nyheten är formulerad samt vilka ramverk den tolkas utifrån genererar således attityder gentemot mordoffer och gärningspersoner (Lecheler & De Vreese, 2019, s. 13).

4. Metod

I följande avsnitt kommer studiens tillvägagångssätt, empiriska material, urval och analysmetod presenteras med en diskussion kring lämplighet och begränsningar. Avsnittet innehåller även en diskussion om studiens trovärdighet.

4.1 Empiriskt material

Studien undersöker hur olika typer av brottsoffer porträtteras i nyhetsartiklar, och hur skildrandet av offer för gängkriminalitet skiljer sig från någon som kan ses som ett mer idealiskt offer. Inhämtning av det empiriska materialet har avgränsats till fem tidningar: Aftonbladet, Expressen, Dagens Nyheter, Göteborgs Posten och Svenska Dagbladet. Målet är att undersöka om det finns några övergripande teman som skulle kunna tyda på att en viss typ av offer beskrivs på ett mer sympatiskt sätt än andra offer. För att nå en så omfattande studie som möjligt krävs mycket material, detta i form av artiklar. Vi använde oss därför av det digitala nyhetsarkivet Mediearkivet, även kallad Retriever Research.

4.2 Urval

Enligt Østbye, Knapskog, Helland och Larsen (2004, s. 242) bör man, för att få en så representativ studie som möjligt, använda ett så kallat *strategiskt urval*. Detta innebär att både dags- och kvällstidningar samt riks- och regionaltidningar valdes ut, för att analysera hur offer och gärningspersoner framställs i nyhetsartiklar. De olika medierna har olika grundläggande politiska ställningar, vilket vi varit medvetna om i analysen. Aftonbladet säger sig vara oberoende socialdemokratiska, Expressen, Dagens Nyheter och Göteborgs Posten oberoende liberala och Svenska Dagbladet obunden moderat.

Urvalet har begränsats till artiklar publicerade från 2015 till 2020. Vårt urval utgörs av fem år eftersom det anses ge en rimlig mängd artiklar för studiens omfattning. Vi anser dessutom att artiklar publicerade de senaste åren speglar samtidens nyhetsrapportering på bästa sätt. År 2021 valdes bort i urvalet eftersom många av artiklarna från det året rapporterar om fall som fortfarande inte gått till rättegång vid tidpunkten för studiens genomförande. Med tanke på mediearkivets stora utbud av artiklar var det viktigt att markera specifika sökord. Dessa sökord innefattade *mord*, *gärningsperson*, *gärningsman* samt olika böjningar av ordet *offer*. Vi valde även att filtrera bort ord som *podcast*, *podd*, *deckare* och *bok* då dessa ord ledde oss till oönskade artiklar, exempelvis recensioner. Även artiklar som ansågs innehålla för lite information eller som fokuserade på mord generellt utan att fokusera på något specifikt fall sorterades bort. Efter en noggrann genomgång av artiklarna sorterades 263 relevanta artiklar ut. Av dessa kommer 62 artiklar från Aftonbladet, 119 från Expressen, 38 från Dagens Nyheter, 27 från Göteborgs Posten och 17 från Svenska Dagbladet. Anledningen till att en större andel av artiklarna hämtades från Aftonbladet och Expressen är för att det var de tidningar som publicerade flest relevanta artiklar för studiens syfte. Dagens Nyheter, Göteborgs Posten och Svenska Dagbladet publicerade många artiklar som bestod mer av analyser om mordfall och gängkriminalitet generellt, men inte så mycket om specifika fall med beskrivningar om offer och gärningspersoner, vilket var det som eftersöktes i studien.

4.3 Analysmetod

Denna studie har för avsikt att främst undersöka det osagda i artiklarna, det latent innehåll, och därför ansågs en kvalitativ textanalys vara den mest lämpliga metoden. För att ytterligare berika analysen har studien även undersökt det manifesta innehållet, exempelvis språkbruket. Mer specifikt använde vi oss av en innehållsanalys. Kvalitativ textanalys är en samlingsterm för ett antal kvalitativa textanalytiska inriktningar (Østbye et al, 2004, s. 62) som innefattar bland annat den kvalitativa innehållsanalysmetoden som denna studie baserats på (Bergström & Boréus, 2005 s. 18).

En innehållsanalys används främst vid identifierandet av mönster i större material som därmed kan ge underlag för jämförelser (Bergström & Boréus, 2005 s. 84), vilket är det som studien ämnar att göra. Vi observerade därför att det inte fanns en lämpligare analysmetod än denna. Skulle studien exempelvis ha för avsikt att räkna förekomsten av specifika ord i artiklarna hade

möjligtvis en kvantitativ innehållsanalys varit mer lämplig att tillämpa (Bergström & Boréus, 2005 s. 43).

4.4 Tematisering

I syfte att underlätta analysen av hur mordoffer och gärningspersoner framställs i nyhetsartiklar samt uppmärksamma olika nyanser i porträtteringen har fyra teman identifierats i empirin. Enligt Olsson (2009, s. 103) är tematisering en metod som går ut på att man ser på sitt empiriska material i helhet för att sedan reducera det till ett antal centrala teman. Genom att tematisera det empiriska materialet kan man analysera materialet mer djupgående och inkludera fler aspekter (Olsson, 2009, s. 103). Eftersom det empiriska materialet var väldigt omfattande gjorde tematiseringen det möjligt för oss att identifiera likheter och skillnader i hur olika offer och gärningspersoner porträtteras i nyhetsartiklar samt koppla detta till studiens teoretiska ramverk. I enlighet med Olssons (2009, s. 105) modell för tematisering inledde vi först analysen med att noggrant läsa igenom artiklarna och med frågeställningarna som bakgrund identifierades fyra teoretiskt grundade teman. Teman inkluderade *Avhumaniseringen av gängkriminella*, *Humaniseringen av gängkriminella*, *Oskyldiga offer* och *Större fokus på gärningspersonen än offret*. Under tematiseringens gång var vi noga med att inte låsa oss varken till materialet eller teorierna alltför mycket, vilket gör metoden abduktiv.

Studiens empiriska material har analyserats och diskuterats upprepade gånger i syfte att försäkra att de teman som tagits fram speglar artiklarnas innehåll på rätt sätt. Efter insamlandet av de fyra teman, delade vi upp dessa mellan oss för att sedan analysera våra respektive tema i analysavsnittet. För att försäkra oss om att vi alla tolkat och tematiserat det empiriska materialet på samma sätt så läste vi igenom varandras avsnitt flera gånger.

4.5 Trovärdighet

För att en studie ska anses valid måste den inneha en viss trovärdighet, och för att denna trovärdighet ska uppnås är det viktigt att forskaren är så noggrann som möjligt under studiens alla led. Alla felkällor ska elimineras så att andra forskare ska kunna återskapa studien och nå samma slutsats (Bryman, 2018, s. 72). Detta betyder att studien ska vara transparent och styrkas med välgrundade argument, citat och referenser. Om detta krav uppfylls betyder det att studien har en god intersubjektivitet (Bergström & Boréus, 2005, s. 36). Det var särskilt viktigt att säkerställa i den här studien då den hade tre författare, och det var därmed essentiellt att vi

tolkade och kodade det empiriska materialet på samma sätt för att få ett enigt resultat (Bergström & Boréus, 2005, s. 51). För att åstadkomma detta utförde vi även en så kallad pilotstudie. Detta innebär att vi genomförde en provanalys på en liten del av det empiriska materialet innan vi tog oss an allt material, genom att analysera fem artiklar var. I enlighet med Bergström och Boréus (2005, s. 50), genomförde vi även en dubbelkodning, där vi analyserade varandras nyhetsartiklar för att se till att vi kommit fram till liknande resultat. Med denna metod kunde vi därmed tillförsäkra oss om att vår studie har en god intersubjektivitet.

Förutom studiens intersubjektivitet finns även ett annat viktigt krav som måste uppfyllas för att studien ska ses som tillförlitlig, nämligen dess intrasubjektivitet. Intrasubjektivitet innebär att samma person som utförde studien ska kunna återskapa den vid ett senare skede och komma fram till samma slutsats. Detta är speciellt viktigt i en studie som denna där någon form av jämförelse gjorts, och meningen med detta krav är att se till att forskaren är konsekvent och saklig under hela studiens gång (Bergström & Boréus, 2005, s. 36). Detta har tagits hänsyn till genom att noggrant kontrollera att våra slutsatser är baserade i empirin och inte våra egna åsikter. En metodologisk begränsning som skulle kunna uppstå i en innehållsanalys är om den latentia innebörden i det empiriska materialet inte är tydlig nog. Framtida forskare såväl som vi själva ska kunna komma fram till samma slutsats, och därför är det viktigt att inter- och intrasubjektiviteten är god.

5. Tre mönster i materialet

Det empiriska materialet presenteras i följande avsnitt utifrån underrubrikerna *Gängkriminella offer*, *Oskyldiga offer* och *Gärningspersoner* för att skapa en övergripande bild av hur nyhetsartiklar porträtter offer och gärningspersoner vid mordfall. Detta avsnitt kan ses som ett första steg i analysen, med fokus på att presentera mönster och citat från urvalet av artiklar.

5.1 Gängkriminella offer

De gängkriminella offer som nyhetsartiklarna handlar om är typiskt sett unga män, som blir mördade av andra unga män. Vanligtvis sker skjutningar inom och mellan kriminella nätverk till följd av hämnd. Utifrån det empiriska materialet framgår det att de flesta mord inom gängkriminella kretsar sker på allmän plats i kriminellt belastade områden med lägre socioekonomisk status. Ett mönster som upptäckts i materialet är att det ofta endast är det gängkriminella offrets koppling till kriminalitet som nämns i nyhetsartiklarnas beskrivning av

offret, ingen mer personlig information ges. Exempelvis nämns sällan namn, sysselsättning, eller någon annan bakgrundsinformation. I artiklarna nämns istället det gängkriminella offret typiskt sett med bara kön och ålder. En artikel som exemplifierar detta är *Uppgift: Gängledare ihjälskjuten på gångbro* (Lundberg Andersson, Expressen, 18 september 2020, s. 36), där offret endast diskuteras utifrån sin relation till gängkriminalitet.

“Expressen kan nu berätta att den döde, en man i 25-årsåldern, har pekats ut som en ledande figur i ett kriminellt nätverk från södra Stockholm. Nätverket kallas Fagersjönätverket, är känt för att ha ett högt våldskapital och har varit inblandat i flera blodiga konflikter. Det handlar om ett löst sammansatt nätverk som varit allierat med andra gäng i Stockholm de senaste åren. I de konfliktytorna har flera mord inträffat. Tidigare var flera av medlemmarna kopplade till den kriminella grupperingen Black Cobra som dock inte finns kvar i Sverige längre. Den nu mördade mannen förekommer under ett 30-tal avsnitt i belastningsregistret och har bland annat dömts till fängelsestraff. Bland brotten han har dömts för finns bland annat grov misshandel, misshandel, grovt vapenbrott och narkotikabrott.” (Lundberg Andersson, Expressen, 18 september 2020, s. 36)

En annan artikel som lägger offrens kriminalitet i fokus framför offren som personer är artikeln *Timmarna före dådet - offren kan ha hittats på sociala medier* (Moreno, Expressen, 22 juni 2018, s. 8) som rapporterar om trippelmordet på Drottninggatan i Malmö, där tre män sköts ihjäl och ytterligare tre män skottskadades. Artikeln återger händelseförloppet i detalj och redan på bilderna som tillhör artikeln är två textutor som beskriver offrens kriminella förflutna, där både grova och mildare brottslighet tas med.

Vidare visar det empiriska materialet att gängkriminella offer generellt sett nämns i nyhetsartiklar bara under en kort period när fallet är aktuellt. I de flesta artiklar går mordet igenom kort i början av artikeln innan diskussionen går över till siffror och statistik. Ett exempel syns i artikeln *Polisförstärkningar uteblir trots extrem mordvåg i Stockholm* (Wierup, DN, 31 december 2020, s. 12) som inleds med en fallbeskrivning av ett mord som nyligen skett:

“Vid 21.30-tiden i tisdags tog sig en grupp beväpnade gärningsmän till Tensta i västra Stockholm. Vid den norra ingången till köpcentrat Tensta Centrum öppnade de eld mot tre unga män - rakt framför polisens övervakningskameror. En 19-åring dödades och två andra skadades.” (Wierup, DN, 31 december 2020, s. 12).

Sedan går diskussionen över till att handla om statistik:

“Skottlossningarna förstärker den bild av skjutvapenvåldet som DN tidigare presenterat. Medan situationen under året förbättrats i fyra av landets sju polisregioner har antalet skottdåd exploderat i Region Stockholm: från 87 stycken 2019 till 148 hittills i år. Efter tisdagens dödsskjutning tangerar årets dödssiffra för landet som helhet - 45 mord - det tidigare rekordet från 2018.” (Wierup, DN, 31 december 2020, s. 12).

I artikeln *Mannen sköts ihjäl med flera skott i huvudet* (Malmgren, Expressen, 17 december 2018, s. 8), som handlar om mordet på en kriminell person är en stor underrubrik “44 dödsskjutningar i år”, vilket ytterligare påvisar att artikeln lägger siffror i fokus snarare än det enskilda offret.

Vidare visar det empiriska materialet att det är vanligt att mord på kriminella offer diskuteras i relation till det samhällsproblem som gängkriminalitet anses vara. Det samhällsproblem som diskuteras är generellt sett att det skapar en oro i samhället. Exempelvis i artikeln *Elva dödade vid skjutningar hittills i år* (Samuelsson & Gyllenkrok, DN, 2 juli 2019, s. 15) har det nyligen skett en skjutning i en Stockholmsförort som beskrivs som ett lugnt område, men offret är en person med koppling till gängkriminalitet. Artikeln beskriver först fallet och går sedan över till att prata om hur mordet skapar en oro, både ur allmänhetens perspektiv men även Stockholmspolisens kriminolog Sven Granath uttalar sig:

“- Det är första gången som jag har blivit orolig. Jag kunde inte sova i går, säger en boende i Sollentuna och även andra i området är oroliga för att fler våldsbrott ska inträffa. [...] Sedan 2015 och 2016 har det skett en upptrappning av det dödliga skjutvåldet. Men Sven Granath tycker inte att man ska vara mer orolig efter de senaste skjutningarna. - Det är klart att det är en olustig utveckling. Men man behöver nog inte vara mer orolig nu än för ett år sedan - men kanske mer än för tio år sedan. Det är en jätteliten risk att man ska hamna i skottlinjen.” (Samuelsson & Gyllenkrok, DN, 2 juli 2019, s. 15)

I kontrast till den opersonliga porträtteringen som diskuterats hittills visar det empiriska materialet även på ett mindre antal artiklar som beskriver gängkriminella personer på ett mer humant sätt, där målet är att skapa sympati för offren. Ett exempel kommer från artikeln *Avrättningarna i Sättra en helt ny nivå av förenedringsbrott* (Cantwell, Aftonbladet, 12 februari

2020), som handlar om ett dubbelmord. Cantwell påpekar det faktum att offren var involverade i narkotikahandel i en mening i texten, sedan handlar resten av artikeln om att skribenten försöker sätta sig in i vilka känslor offren hade under tillfället för mordet:

“Utrett är att såväl tilltalade som offer ägnat såväl tid som energi åt att sälja knark i Sätra och sms visar att någon form av konflikt har uppstått [...] Två unga män, bara 18 respektive 21 år gamla, tvingades ner i en källare, genom en lång gång, de hade ingen möjlighet att fly, de tvingades klä av sig nakna och sätta sig ner. Går det ens att föreställa sig deras dödsångest? Bad de om att få bli skonade? Grät de?” (Cantwell, Aftonbladet, 12 februari 2020).

Det empiriska materialet visar även att nyhetsartiklarna diskuterar den dubbelmoral som kan uppstå vid porträtteringen av olika sorters offer. Detta exemplifieras specifikt i artikeln *Vi behöver förändring nu* (Chith & Ibrahim, Aftonbladet, 22 mars 2015) som diskuterar dödsskjutningen på Vår Krog och Bar i Biskopsgården, Göteborg, 2015. Författarna är kusiner till ett av offren och de pekar ut dubbelmoralen som offret fått utstå på grund av sitt brottsregister, och menar att det är fel att försöka rättfärdiga vissa mord men inte andra.

“Det stämmer att personen i fråga är tidigare dömd för ringa brott och misstag som han begått i sitt liv men vilka är vi att döma en ung persons bakgrund? Vi, som kände honom och älskade honom som en familjemedlem och vän är sårade över att folk utan att vara insatta i ämnet snabbt dragit egna slutsatser och bildat en åsikt som tydligt uttryckts som att den mördade 25-åringen fått skylla sig själv. Som att det skulle vara mer okej att brutalt avrätta en viss person och inte en annan? Ett mord är ett mord. En människa är en människa. Det är lika avskyvärt oavsett vem det handlar om. Den mördade 25-åringen var älskad av en så mycket större andel än den andelen som ville honom illa men var i media har vi fått höra ett ord om detta?” (Chith & Ibrahim, Aftonbladet, 22 mars 2015).

5.2 Oskyldiga offer

I det empiriska materialet diskuteras även offer som inte har någon koppling till kriminalitet. Artiklarna som utgör denna del av det empiriska materialet tenderar att använda ordet “oskyldig” när de beskriver mordoffer som inte kan kopplas till gängkriminalitet, och därav kommer denna studie utgå från “oskyldiga offer” i diskussionen av offer som anses vara mer idealiska. Den logik som medierna utgår från tycks vara att begreppet “oskyldig” är en rimlig kontrast till gängkriminella offer, eftersom det antyder att gängkriminella offer är skyldiga till sitt eget offerskap medan andra offer står helt oskyldiga inför sitt offerskap.

Artiklarna om oskyldiga offer beskriver offer som har blivit utsatta för dödligt våld av diverse typer av gärningspersoner. Offren har blivit attackerade av en främling, av sin partner eller ex-partner, en familjemedlem eller har dödats till följd av strider mellan gängkriminella. Händelser där oskyldiga offer av misstag blivit dödade av gängkriminella beskrivs som fruktansvärda och tragiska i det empiriska materialet. Många artiklar handlar om oskyldiga offer för gängkonflikter och artikeln *Oskyldiga offren för gängkriget* (Berntsson, Expressen, 28 augusti 2016, s. 10) menar att oskyldiga skjuts av gängkriminella till följd av “en ökad hänsynslöshet och urskiljningslöshet”. Till skillnad från artiklar om gängkriminella offer, beskrivs oskyldiga offer mer djupgående och ges stort utrymme i nyhetsartiklarna. Artiklarna är formulerade på ett målande sätt, och återger många detaljer om hur offret var som person, vilken relation individen hade till gärningspersonen samt hur mordet har gått till. Detta kan inte appliceras på alla artiklar, men det framgår en tendens att oskyldiga offer beskrivs med fler detaljer jämfört med gängkriminella offer. Artiklar som handlar om oskyldiga offer beskriver mordet som hemska, förkrossande och tragiska. Det är vanligt att inkludera anhörigas kommentarer om sorg och saknad efter offret, vilket sällan förekommer i artiklar som rör gängkriminella offer. I nästan samtliga artiklar om oskyldiga offer ges en beskrivning av offren som “vanliga” hederliga människor, med ambitioner och drömmar. De tillskrivs egenskaper såsom snäll, hjälpsam och livsglad. Till exempel beskrivs ett offer som “en skänk från ovan. Alla älskade henne” av en anhörig i artikeln *Vännen: Emilia ställde alltid upp* (Nygren, Aftonbladet, 5 december 2019). Oskyldiga offer beskrivs med positiva egenskaper, medan gängkriminella offer beskrivs utifrån deras avvikande livsstil.

I det empiriska material som diskuterar oskyldiga offer, utgör en andel av artiklarna information om händelser av dödligt våld inom nära relation. Kvinnorna som har dödats av sina manliga partners beskrivs som korta och små i relation till mannens längd och vikt. I artikeln *Britta Svensson: Mord i relationer innehåller ofta massivt övervåld* (Svensson, Expressen, 11 oktober 2016, s. 10) är skribenten noga med att betona detta genom att beskriva att gärningsmannen “vägde runt 115 kg när han slog ihjäl Lotta, som var 160 centimeter lång och vägde 59 kg”. En mindre del av empirin diskuterar mord på oskyldiga män, yngre och äldre, och de beskrivs som bra personer med goda intentioner. Trots att vissa offer tidigare har blivit dömda för brott, framställs de i artiklarna som skötsamma individer som har lämnat den livsstilen.

Det framgår i det empiriska materialet att mord på unga tjejer väcker särskilt mycket uppmärksamhet. När en ung tjej har mördats publiceras många fler artiklar än när det har skett ett mord på andra oskyldiga offer. Det framgår i artikeln *Ny dom på måndag om mordet på Lisa Holm* (Svenska Dagbladet, 7 februari 2016) att den omfattande rapporteringen av unga kvinnliga offer beror på att “unga kvinnor är dessutom väldigt visuella som brottsoffer. Bilder på dem publiceras om och om igen, som symboler “. Vidare menar Linné i *Nu krävs det en kropp för att få lugn och ro* (Göteborgs-Posten, 28 juli 2020, s. 7) att alla mord bör ses som lika hemska, men att man samtidigt måste erkänna att specifika mord, såsom de på unga kvinnor, innebär ett större engagemang till följd av offrets oskyldighet. Han skriver i en artikel om mordet på 17-åriga Wilma Andersson:

“Det är brott nästan omöjliga att gradera, för dystra för att skrivas upp på en lista och jämföras med varandra. Men det vore samtidigt en osanning att påstå annat än att vissa ärenden engagerar mer än andra.” (Linné, Göteborgs-Posten, 28 juli 2020, s. 7)

Engagemanget för vissa offer visas dessutom genom att kända profiler uttalar sig om brottet. Till exempel skriver kriminologen Leif GW Persson i artikeln *Jag ligger sömlös över mordet på Ida*, om mordet på en ung kvinna som befann sig i ett motionsspår, och betonar hur sorgligt det är att “Ida är död innan hennes liv egentligen ens har hunnit börja” (Persson, Expressen, 13 december 2015). Uttalanden av kända personer är däremot inte vanligt förekommande, utan sker fåtal gånger i anslutning till mycket uppmärksammade mord.

Utöver en mer utbredd rapportering, upptäcks i det empiriska materialet att det även återges mer detaljerade och emotionella beskrivningar av dådet och offret som ofta beskrivs som utsatt och svag i relation till gärningspersonen. Samtidigt som unga, kvinnliga mordoffer porträtteras ur ett sympatiskt perspektiv i alla artiklar, förekommer det i en artikel att vissa aspekter av en händelse tros påverka synen på offret och hennes oskyldighet. Sjöshult menar i artikeln *Sluta skambelägg brottsoffren efter flickmordet* (Expressen, 5 augusti 2020) att media och polis ger en orättvis beskrivning av en 12-årig flicka som sköts till döds av misstag, till följd av att hon befann sig utomhus sent på natten.

“Efter mordet på den tolvåriga flickan vid McDonald's och Shell i Norsborg har jag också reagerat på hur offret och hennes föräldrar indirekt skuldbelagts. Frågan om varför hon var på platsen när klockan passerat tre på natten verkar vara lika viktig som hur vettlösa

galningar saknar spärrar och skjuter utan kontroll mot en plats med relativt mycket folk. Frågan tangerar också det märkliga resonemanget om skyldiga och oskyldiga.” (Sjöshult, Expressen, 5 augusti 2020)

Vidare är diskussionen om offer som skyldiga eller oskyldiga vanligt förekommande i artiklarna. Det empiriska materialet visar en väsentlig skillnad i hur kriminella och icke-kriminella mordoffer porträtteras och många artiklar antyder att kriminella offer är mer skyldiga till sitt offerskap och blir därav inte sympatiserade med. Det framgår alltså en distinktion av offer och offer. Svenska Dagbladet (7 februari 2016) skriver:

“Mord på barn och unga kvinnor väcker alltid uppmärksamhet. Alla föräldrar kan tänka sig in i det. Det är också särskilt intressant med offer som inte på något sätt själva kan klandras för att ha bidragit till det som hänt” (Svenska Dagbladet, 7 februari 2016)

5.3 Gärningspersoner

Likt gängkriminella offer, diskuteras inte gängkriminella gärningspersoner på ett personligt sätt i det empiriska materialet. De gängkriminella gärningspersonerna nämns oftast endast utifrån kön, ålder och i relation till sin kriminella bakgrund. Se exempelvis artikeln *Mordmisstänkt 16-åring agerade springpojke åt kriminella* (Malm, Expressen, 23 september 2020, s. 12):

“Den gripne 16-åringen var sedan i våras omhändertagen av enligt lagen om vård av unga, LVU, enligt Aftonbladet. Socialtjänsten hade då larmat om att den gripne "befann sig i sammanhang där det förekom narkotika och vapen."” (Malm, Expressen, 23 september 2020, s. 12)

Det finns även nyhetsartiklar som beskriver gängkriminella gärningspersoner utifrån ett mer sympatiskt perspektiv. Invånare på platserna där gängvåldet är prevalent ges en röst, och utan att ursäkta gärningspersonen så lägger dessa artiklar mest fokus på de utomstående faktorer som kan ha influerat gärningspersonen till att begå dessa handlingar, exempelvis strukturella och systematiska problem i samhället. Artikeln *Tusentals barn är misstänkta för brott* (Delin & Röstlund, DN, 18 november 2019, s. 7) menar att gängkriminalitet uppstår på grund av en brist på samhälleliga resurser för att fånga upp när unga börjar ägna sig åt kriminalitet, och för långsamt agerande hos vuxna. De menar att skulden ligger på samhället och inte på barnen:

“Hon anser att flera saker blivit bättre, som samarbetet mellan samhällets olika instanser. Men det finns tydliga risksignaler som samhället måste bli snabbare att reagera på, menar hon: Barn som skolkar, börjar prestera sämre i skolan, debuterar tidigt med alkohol, tobak och narkotika. Hon ser ett allvarligt problem i att vuxna inom exempelvis skolan inte agerar trots varningssignalerna [...] Vi har inte råd att förlora så här många barn. Här har samhället inte gjort sin hemläxa. Vi måste ge mycket mer stöd i tidigt skede till utsatta familjer, till förskolor, skolor och till socialtjänsten.” (Delin & Röstlund, Dagens Nyheter, 18 november 2019, s. 7).

Ytterligare ett mönster är det faktum att i stora delar av det empiriska materialet läggs en övervägande tyngd på gärningspersonen medan väldigt lite lyfts om offret själv. Nyhetsartiklarna har ofta fokus på gärningspersonens livshistoria och motiv, medan offret inte nämns förutom i sin relation till gärningspersonen och mordet. Ett stort fokus på gärningspersonen syns i alla typer av fall, men framför allt i fall med gärningspersoner som på något sätt utmärker sig. Med detta menas att gärningspersonen är någon som man på grund av tidigare erfarenhet eller fördomar inte brukar associera med benämningen “mördare”.

Ett exempel där gärningspersonen är utmärkande är Yasin, som är en av Sveriges mest populära rappare, men också en aktiv figur inom gängkriminella nätverk. År 2020 greps Yasin för att ha misstänkts skjuta sin nära vän. Artikeln *Rappare Yasin Byn är störst på Spotify - och häktad för mord*, (Lundberg Andersson et al., Expressen 6 januari 2020, s. 28-30) förklarar situationen. Offret nämns endast kortfattat i relation till sin kriminalitet, medan ett stort fokus i artikeln läggs på Yasin och hans karriär både inom musiken och i gänget:

“Han toppar svenska Spotify med hits om droger, våld och vapen och hans låtar har spelats mer än 50 miljoner gånger. Parallellt med sin musikaliska karriär har han nått toppen i det kriminella nätverket Shottaz i Rinkeby [...] Nu sitter han häktad som misstänkt för att ha mördat en tidigare vän. Offret är samme person som 2018 begick grovt vapenbrott samtidigt som Yasin Byn.” (Lundberg Andersson et al., Expressen, 5 januari 2020, s. 28)

Med säkerhet kan man säga att artikelns stora fokus på gärningspersonen beror på hans position som en offentlig figur, och att samma inte hade förekommit om gärningspersonen inte var känd. Att någon som majoriteten av det svenska folket känner till misstänks för mord ger naturligt ett ökat nyhetsvärde. Detta perspektiv framhävs i artikeln genom att citera rader ur Yasins låttexter:

“Så här rappar han i en av sina låtar:

Om jag sitter i en bil, minst två Glocks där bak, Yasin Byn svår att döda”

(Lundberg Andersson et al., Expressen, 5 januari 2020, s. 28)

En annan observation är att kriminologen Leif G.W Persson intervjuas i artikeln om sin åsikt kring fallet Yasin. Att en så välkänd och respekterad kriminolog intervjuas är något som generellt sett inte förekommer i de artiklarna om gängkriminella gärningspersoner som inte är kända.

“Kriminologen Leif GW Persson säger att mord inom de egna gängen inte är ovanliga, och att de sällan klaras upp. - Det är inte helt ovanligt, det händer hela tiden. Inte bara bland dem utan även bland lite äldre organiserade brottslingar. Motorcykelgäng och så, det händer att de mördar varandra, trots att de tillhör samma gäng, säger Leif GW Persson.” (Lundberg Andersson et al., Expressen, 5 januari 2020, s. 28)

En annan form av gärningsperson som fått mer uppmärksamhet i nyhetsartiklar är Johanna Möller, även kallad Arbogakvinnan, som utmärker sig som gärningsperson främst på grund av sitt kvinnliga kön. Möller arrangerade och utförde ett mord på sin pappa och mordförsök på sin mamma med hjälp av sin pojkvän, ett fall som i nyhetsartiklar ibland kallas för “sommarstugemorden”. Den faktiska mördaren var i det här fallet pojkvännen, men Möller är hjärnan bakom mordet och ska således ha manipulerat pojkvännen till att utföra mordet åt henne. Brott, i synnerhet mord, är typiskt sett något som man associerar med män och kvinnors involvering i mord är inte lika vanligt. Det empiriska materialet visar att artiklar om Möllers fall lägger mycket fokus på att analysera det ovanliga i den kvinnliga gärningspersonen, vilket leder till att offret förbises. I artikeln *Därför sticker Arboga-kvinnan ut på flera sätt* (Ehn Henricsson, Expressen, 8 maj 2017, s. 9) diskuteras fallet utifrån statistik på hur kvinnliga gärningspersoner vanligtvis begår mord. Artikeln konstaterar att Möller är så pass avvikande man kan bli i denna situation:

“Det förekommer att kvinnor som döms för dödligt våld har medhjälpare, men det är ovanligt. Kvinnan i Arboga ska ha försökt att påverka flera personer, bland annat de egna barnen, och det är väldigt avvikande [...] Ungefär hälften av kvinnor som dödar kommer ur en grupp med lägre socioekonomisk ställning. Den här kvinnan kommer ur den grupp som har högre socioekonomisk ställning, och hon var till och med socialsekreterare. Att ha det yrket

och begå dödligt våld är väldigt avvikande [...] Hon verkar ha ett gränslöst beteende, vilket avspeglar sig i exempelvis att hon levt över sina tillgångar. Det gränslösa beteendet ligger säkert i hennes karaktär. Dessutom ger hon uttryck för att vara manipulativ, kall och kalkylerande. Statistiskt sett finns inte den här kvinnan.” (Ehn Henricsson, Expressen, 8 maj 2017, s. 9).

Även artikeln *Kriminologen om missarna: Det hade ändrat allt* (Hellsten, Aftonbladet, 27 mars 2017), som också handlar om fallet Möller, beskriver hur ovanligt det är att kvinnor är gärningspersoner i mordfall:

“Redan nu är de misstänkta sommarstugemorden en del av svensk kriminalhistoria, udda fall om man ser till statistiken. - Det är ovanligt att kvinnor misstänks för den här typen av dödligt våld. Var tionde mördare i Sverige är kvinna. Dessutom innehåller det här speciella komponenter, om det är som åklagaren tror, är det en serie av brott, planerat och kallblodigt.” (Hellsten, Aftonbladet, 27 mars 2017).

I andra nyhetsartiklar om Möller understryker författarna ytterligare anledningar till varför detta fall har kommit att bli så uppmärksammat, vilket inkluderar exempel som att Möller var flerbarnsmamma, hade ett bra jobb och var etablerad i samhället, egenskaper som inte associeras med en mördare.

“Vid just den här typen av gärningsperson är bra polisutredningar jätteviktiga. Den här typen av förövare svår att upptäcka, de har jobb och är etablerade i samhället, säger Sven Granath.” (Hellsten, Aftonbladet, 27 mars 2017)

En annan kvinnlig gärningsperson som får mer uppmärksamhet än sitt offer är Barbara Jarl som giftmördade sin sambo, och som i nyhetsartiklar ofta benämns “cyanidkvinnan”. Fallet utgör ett exempel på det faktum att nyhetsartiklarna lägger mer fokus på gärningspersoner vid våld i nära relation om gärningspersonen är en kvinna. När det är en manlig gärningsperson som mördat sin kvinnliga partner, är det däremot inte lika mycket fokus på gärningspersonen. I artikeln *Barbara Jarl målar, skriver, mördar och stjälar: “Monstret i mig”* (Wikström, Expressen, 10 juni 2019, s. 20) diskuteras den kvinnliga gärningspersonens livshistoria i en stor del av artikeln. Exempelvis berättas om hennes uppväxt, intressen och annat:

“Barbara Jarl är född i Spanien men har tillbringat lejonparten av sitt liv på Kuba, där hon växte upp med sin farmor och farfar. I perioder säger hon sig ha studerat i Östtyskland och

jobbat i Ryssland för landets underrättelsetjänst. Till Sverige kom hon 1997 efter att ha blivit tillsammans med en man härifrån. Hennes svenska liv har präglats av musik, dans, konst och författarskap: Hon har drivit ett eget kulturcenter och varit värdinna för olika sorters uppträdanden och temakvällar. Samtidigt har hon målat tavlor och skrivit böcker liksom drivit förlag.” (Wikström, Expressen, 10 juni 2019, s. 20)

Offret nämns endast i sin relation till gärningspersonen:

“Kring årsskiftet 2016-2017 inledde Barbara Jarl en ny romans. Mannen var en guldsmed som i smyg betalade hennes krognota. På den vägen var det - i februari 2017 blev de tillsammans och på midsommar förlovade de sig. Guldsmedens anhöriga har beskrivit honom som "blixtförälskad."(Wikström, Expressen, 10 juni 2019, s. 20)

6. Offer, gärningspersoner och frames

I detta avsnitt kommer det empiriska materialet analyseras genom att tillämpa Christies teori om det idealiska offret och den idealiska gärningspersonen (Christie i red. Åkerström & Sahlin, 2001) samt Goffmans frame analysis (1974). Ur det empiriska materialet har fyra teman tagits fram; *Avhumaniseringen av gängkriminella*, *Humaniseringen av gängkriminella*, *Oskyldiga offer*, samt *Större fokus på gärningspersonen än offret*.

6.1 Avhumaniseringen av gängkriminella

Sättet som gängkriminella personer porträtteras i det empiriska materialet kan analyseras utifrån Goffmans frame analysis (1974). Empirin visar att gängkriminella offer och gärningspersoner sällan porträtteras med personlig information utöver kön, ålder och sin koppling till kriminalitet. Flera av artiklarna tar upp offrens koppling till kriminalitet i rubriken, vilket gör att den kriminella bakgrunden hos offret är det första mottagaren ser och använder till att bilda sin uppfattning om offret. Att på ett sådant sätt formulera nyheter om gängkriminella offer och gärningspersoner kan i enlighet med Lecheler & De Vreese (2019, s. 13) bidra till att mottagaren får en opersonlig bild av kriminella offer och gärningspersoner. Detta kan i sin tur leda till att de gängkriminella ses mindre som människor och mer som en rubrik i tidningen.

Vidare visar det empiriska materialet att många gängkriminella offer inte nämns lika mycket eller under lika lång period i nyhetstidningar som andra offer. Nyhetsartiklar diskuterar ofta

mord relaterade till gängkriminalitet genom att betona siffror och statistik i stället för att diskutera offret och gärningspersonen. Detta gör att mottagaren kan få en bild av att gängkriminella offer och gärningspersoner blir till "en i mängden" och inte ses som enskilda individer. Utifrån det empiriska materialet syns även att mord på gängkriminella offer diskuteras i relation till det samhällsproblem som gängkriminalitet anses vara. Att nyheten formuleras utifrån detta ramverk kan enligt frame analysis göra att mottagaren tolkar detta som att inblandade offer och gärningspersoner hamnar i skuggan av samhällsproblemet. Detta bidrar ytterligare till att de gängkriminella inte porträtteras som värdiga offer i nyhetsartiklarna. Att gängkriminella offer ramas in på ett opersonligt sätt i nyhetsartiklar, som "en i mängden" och främst i relation till samhällsproblemet med gängkriminalitet leder detta till slutsatsen att gängkriminella offer porträtteras på ett sätt som avhumaniserar dem.

Avhumaniseringen av gängkriminella offer och gärningspersoner är även relevant att analysera utifrån Christies teori om det idealiska offret och den idealiska gärningspersonen (Christie i red. Åkerström & Sahlin, 2001). En aspekt av teorin utgår från offrets och gärningspersonens relation till varandra, vilket innebär att gärningspersonen ska vara stor, ond och okänd för offret, för att vara idealisk. Man skulle kunna argumentera för att gärningspersonens kriminella bakgrund gör hen till ond, men eftersom offret också är kriminell blir gärningspersonens ondska inte lika framträdande i sammanhanget. Gärningspersonens och offrets fysiska storlek och styrka redovisas oftast inte i det empiriska materialet, vilket gör att vi inte kan uttala oss om de uppfyller dessa egenskaper i teorin. Trots att det empiriska materialet visar att gängkriminella offer och gärningspersoner ofta liknar varandra gällande ålder och kön, vilket skulle kunna indikera på en liknande fysisk styrka och storlek, kan vi inte dra den slutsatsen. Däremot visar det empiriska materialet att offret och gärningspersonen ofta känner varandra sedan tidigare, vilket gör båda till icke-idealiska gällande åtminstone denna egenskap.

Utöver offrets och gärningspersonens relation finns även andra aspekter av teorin som endast rör offrets aktiviteter och egenskaper. Ett idealiskt offer ska enligt teorin ägna sig åt någonting respektabelt vid tiden för brottet. Artiklarna i empirin beskriver oftast inte vilken aktivitet offren ägnade sig åt just vid tiden för mordet, men nyhetsartiklarna är tydliga med att kriminella offer ägnar sig generellt åt icke-respektabla aktiviteter, vilket gör dem till icke-idealiska enligt teorin. De flesta skjutningar i gängmiljö sker enligt nyhetsartiklarna på allmän plats. Detta är platser offren inte kan klandras för att vara på, vilket enligt teorin tyder på att de är idealiska offer gällande den här aspekten.

Sista egenskapen för att vara ett idealiskt offer är att ha social makt och kunna stå upp för sitt fall och sin offerstatus (Christie i red. Åkerström & Sahlin, 2001, s. 50-51). Eftersom offren är avlidna är det omöjligt för dem att stå upp för sig själva, men däremot kan anhöriga stå upp för offren och användas för den här delen av teorin. Gångkriminella offers anhöriga syns sällan i nyhetsartiklarna över huvud taget, vilket resulterar i att de inte anses ha tillräckligt stor social makt för att stå upp för de gängkriminella offrens offerstatus. Ytterligare en aspekt som bidrar till att de gängkriminella offren kan ses som att de har lite social makt är att många av dem kommer från områden med låg socioekonomisk status. Detta kan bidra till att de inte har så stora möjligheter att stå upp för sig själva och på så sätt uppnå fullständig och legitim offerstatus. Med detta sagt kan man även argumentera för att de gängkriminella offren befinner sig i mäktiga positioner då många av dem har våldskapital, pengar och makt över de områden där de är verksamma. Trots detta anser vi att de gängkriminella offren ändå inte kan ses som idealiska offer, då makt och våldskapital inte är eftersträvansvärda egenskaper för ett idealiskt offer, som hellre ska vara oskyldigt enligt Christies teori för att uppnå fullständig och legitim offerstatus. Med detta bakom oss landar vi i slutsatsen att gängkriminella offer och gärningspersoner är icke-idealiska, vilket är en förklaring till att de avhumaniseras i nyhetsmedia. Den avhumanisering som uppstår i samband med nyhetsartiklars porträttering av gängkriminella offer och gärningspersoner utifrån frame analysis (Goffman, 1974), menar vi kan leda till ytterligare förstärkt icke-idealisk offerstatus i enlighet med teorin om det idealiska offret (Christie i red. Åkerström & Sahlin, 2001). När offer bara porträtteras utifrån sin kriminalitet förstärks bilden av dem som ovärdiga av fullständig och legitim offerstatus.

6.2 Humaniseringen av gängkriminella

I kontrast till ovanstående tema innehåller det empiriska materialet ett fåtal artiklar som pratar om gängkriminella personer utifrån ett mer humant perspektiv. Exempelvis finns artiklar där artikelförfattaren försöker föreställa sig offrets tankar och känslor under tillfället för mordet samt visar på orättvisor i nyhetsartiklarnas porträttering av gängkriminella offer. I enlighet med frame analysis (Goffman, 1974, s. 45) kan detta leda till att mottagaren av informationen får en bild av att gängkriminella offer är människor som vilket annat mordoffer som helst. På så sätt kan dessa nyhetsartiklar bidra till att mottagaren av informationen får en mer sympatisk och human bild av gängkriminella offer.

Humaniseringen av gängkriminella offer kan även analyseras utifrån Christies teori om det idealiska offret. De gängkriminella offer som det empiriska materialet porträtterar på ett mer humant sätt har samma egenskaper för det idealiska offret och gärningspersonen som de gängkriminella som analyserats i ovanstående tema. Därför uppfyller de egenskaperna på samma sätt som i ovanstående tema, och är således icke-idealiska.

Däremot diskuteras de samhällliga och strukturella problem i kriminella områden som den primära orsaken till gärningspersonernas kriminalitet. Att orsaken till gärningspersonens kriminalitet förklaras med utomstående faktorer, och inte inneboende, personliga faktorer hos individen, kan leda till att gärningspersonen uppfattas som mindre ond. Detta gör hen till en icke-idealisk gärningsperson enligt Christies teori och humaniserar gärningspersonen. I enlighet med Goffmans frame analysis (Lecheler & De Vreese, 2019, s. 13) kan en strukturell förklaring till gärningspersonens kriminalitet även bidra till att gärningspersonen uppfattas som vilken ung kille som helst som bara fallit offer för samhällets problem, vilket ytterligare bidrar till en humanisering av gängkriminella. De strukturella förklaringarna till att unga personer ägnar sig åt kriminalitet kan även appliceras på de gängkriminella offren, vilket gör att även de humaniseras.

Sammanfattningsvis anses både offren och gärningspersonerna i dessa artiklar vara icke-idealiska, vilket enligt Christie innebär att det är svårare för dessa offer att uppnå fullständig och legitim offerstatus. Att media porträtterar offren och gärningspersonerna på ett mer humant sätt verkar alltså inte påverka offerstatusen. Utifrån frame analysis konstateras att nyhetsartiklarnas personliga och sympatiska porträttering av gängkriminella offren samt att de strukturella förklaringarna till gärningspersonernas kriminalitet kan ge mottagaren en human bild av gängkriminella.

6.3 Oskyldiga offer

Nyhetsartiklarnas riktade uppmärksamhet mot unga kvinnliga offer kan kopplas till Christies teori om det idealiska offret (Christie i red. Åkerström & Sahlin, 2001). Som tidigare presenterat i empirin beskrivs unga kvinnliga offer generellt som utsatta och svaga i relation till gärningspersonen, vilket resulterar i att de lättare uppnår en offerstatus. Till följd av att allmänheten uppfattar offret som legitimt genererar individen således ett större medialt och allmänt intresse. De unga kvinnor som har blivit speciellt uppmärksammade har befunnit sig

på platser såsom arbetsplatsen, ett motionsspår och i hemmet. Vad som anses vara en trygg plats är inte definierat i Christies teori men alla dessa platser kan uppfattas som trygga och ofarliga, vilket ytterligare stärker offrets idealiska offerstatus. Det framgår däremot i det empiriska materialet att det möjligtvis finns en relation mellan offerstatus och vilken tid på dygnet offret befann sig på platsen. I en artikel om en 12-årig flicka som av misstag blev skjuten till döds av kriminella framgår det att hon befann sig ute sent på natten och författaren av artikeln menar att fokuset på tidpunkten gör att offret uppfattas som delvis skyldig till sitt offerskap. Trots att flickan är ung, troligtvis fysiskt svagare än gärningspersonen samt att det inte finns någon relation mellan offer och gärningsperson, anses hennes offerstatus vara mindre legitim eftersom hon inte uppfyller Christies kriterium om att befinna sig på en säker plats.

Mord på manliga, oskyldiga offer porträtteras likt mord på unga kvinnor som tragiska. Däremot rapporteras det inte om manliga offer i lika stor utsträckning i nyhetsartiklar. Detta kan kopplas till vad Christie (i red. Åkerström & Sahlin, 2001, s. 50-51) säger om att kvinnor oftare uppfattas som det idealiska offret. Även män kan vara idealiska offer men egenskaper såsom svaghet är troligtvis lättare att applicera på ett kvinnligt offer än ett manligt. Till följd av att kvinnliga offer vanligtvis uppfyller fler kriterier för ett idealiskt offer, resulterar det i mer sympati och medial uppmärksamhet samt i en mer fullständig och legitim offerstatus.

Som konstaterat i genomgången av det empiriska materialet, har de oskyldiga mordoffren blivit utsatta för dödligt våld av främlingar såväl som personer i deras närhet. I enlighet med Christies teori (i red. Åkerström & Sahlin, 2001, s. 48) bör gärningspersonen vara okänd för offret för att en idealisk offerstatus ska uppnås. Trots att många oskyldiga offer i det empiriska materialet har blivit mördade av någon de har en relation till sedan tidigare, kan de fortfarande anses vara idealiska eftersom de uppfyller majoriteten av Christies kriterier. Däremot ses de offer som har blivit attackerade av en främling som mer idealiska till följd av deras antagna oskyldighet. Gärningspersonerna som attackerade Lisa Holm och Ida Johansson var okända för offren och anses även vara stora och onda i enlighet med Christies kriterier, vilket gör de till idealiska gärningspersoner enligt teorin. Eftersom unga kvinnliga offer tenderar att uppfylla alla egenskaper för att klassificeras som idealiska offer, uppfattas de således som mer legitima och sympatiska jämfört med gängkriminella och andra oskyldiga offer som inte uppfyller alla kriterier. Därav är det rimligt att anta att ju mer idealiskt ett offer anses vara, desto mer uppmärksamhet får individen och fallet i nyhetsartiklar.

Genom att återge en personlig och känsloladdad beskrivning av vissa offer men inte andra skapar nyhetsartiklar en bild av att vissa mord är mer förödande än andra. Detta kan kopplas till Goffmans teori om framing (1974, s. 45) och hur inramning av en händelse påverkar hur mottagaren tolkar den. Genom att nyhetsartiklar använder specifika ord som tenderar att väcka känslor hos mottagaren, framstår oskyldiga offer som mer sympatiska och värdiga sin offerstatus. Även den utbredda rapporteringen av mord på oskyldiga offer jämfört med kriminella offer påverkar hur mottagaren tar in information av händelsen. Som nämnt i presentationen av det empiriska materialet publiceras en stor kvantitet artiklar när en ung kvinna har blivit mördad. Denna sorts inramning framhäver att det är en händelse som är mycket viktig, och skillnaden i mängd artiklar kan tolkas som att mordet är viktigare att diskutera än mord på offer som inte ses som oskyldiga.

Ett citat i det empiriska materialet säger "Det är också särskilt intressant med offer som inte på något sätt själva kan klandras för att ha bidragit till det som hänt" (Svenska Dagbladet, 7 februari 2017). Meningens uppbyggnad pekar på att det finns en kontrast, en typ av offer som *kan* skyllas för sitt offerskap. Detta kan utifrån frame analysis (Goffman, 1974, s. 45) förstås som en metod för att påverka hur mottagaren av artikeln tolkar offret, vilket i sin tur genererar olika attityder gentemot olika mordoffer (Lecheler & De Vreese, 2019, s. 13). Detta resulterar i en tendens att oskyldiga, idealiska offer bemöts med sympati medan gängkriminella offer bemöts med skambeläggning.

Som det empiriska materialet visar, är det vanligt att anhöriga yttrar sin sorg och saknad efter det oskyldiga offret i nyhetsartiklarna. Inkludering av anhörigas beskrivningar av offer kan tolkas som ett sätt att framhäva offret som oskyldigt och "vanligt". Vidare förekommer det i ett fåtal artiklar att offentliga profiler såsom kändisar eller politiker yttrar sig i diskussioner om mord på oskyldiga offer. Genom att välkända personer uttrycker sorg eller vrede över ett mord, uppmärksammas händelsen i den bemärkelse att det ses som ett fall som berör hela samhället. I enlighet med frame analysis (Goffman, 1974) resulterar kommentarer från anhöriga och offentliga personer i att händelsen uppfattas som viktig, vilket i sin tur förstärker den idealiska offerstatusen. När anhöriga och andra personer beskriver offer som vanliga, hederliga människor med hela livet framför sig, och morden beskrivs som brutala och hjärtskärande framställs en viss bild av offer och händelsen. Genom att nyhetsartiklar fokuserar på utvalda aspekter produceras en sympatiserande attityd gentemot oskyldigt drabbade offer.

Likt hur porträtteringen av gängkriminella offer kan leda till en förstärkt icke-idealisk offerstatus, kan rapporteringen av oskyldiga offer likväl legitimera oskyldigas offerstatus. Genom att analysera det empiriska materialet utifrån Christies teori om det idealiska offret (Christie i red. Åkerström & Sahlin, 2001) i kombination med Goffmans frame analysis (1974) framgår det att en porträttering av offer som bygger på personliga och emotionella beskrivningar betonar offrets utsatthet och stärker individens offerstatus.

6.4 Större fokus på gärningspersonen än offret

Gällande fall inom gängkriminella kretsar upplever vi att nyhetsartiklarna generellt sett inte lägger mer vikt vid vare sig gärningspersonen eller offret. Som diskuterat i föregående teman *Avhumaniseringen av gängkriminella* och *Humaniseringen av gängkriminella* är det istället andra faktorer som diskuteras i dessa artiklar. I fall med oskyldiga offer och idealiska gärningspersoner är det oftast offret som nyhetsartiklarna lägger mer vikt vid. Dock finns även ett stort antal artiklar i det empiriska materialet som ger gärningspersonen större fokus än offret. Det här mönstret syns i alla typer av fall, men sker främst när gärningspersonen utmärker sig på något sätt. Detta kan analyseras med Christies teori om den idealiska gärningspersonen (Christie i red. Åkerström & Sahlin, 2001).

Rapparen Yasin är en utmärkande gärningsperson på grund av sitt kändisskap. Egenskaperna stor och ond går som tidigare nämnt inte att uttala sig om utifrån det empiriska materialet. Vidare kan Yasin inte anses uppfylla Christies kriterier om att gärningspersonen ska vara okänd för offret, detta eftersom Yasin var i samma kriminella gäng som offret. Det faktum att Yasin kände offret tyder dock på att han är en icke-idealisk gärningsperson enligt teorin, åtminstone utifrån ett av tre kriterier.

Andra fall där gärningspersonen fått mycket uppmärksamhet i nyhetsartiklar jämfört med sitt offer är fall med kvinnliga gärningspersoner, som också kan diskuteras utifrån teorin om den idealiska gärningspersonen (Christie i red. Åkerström & Sahlin, 2001). De kvinnliga gärningspersonerna kan inte anses vara stora i relation till sina offer, eftersom de båda mördade männen antas ha varit fysiskt större än kvinnorna själva. Detta antagande baseras på att kvinnor ofta är fysiskt mindre än män. De kvinnliga gärningspersonerna som presenterades i empirin, Johanna Möller och Barbara Jarl, mördade män som de hade en nära relation till, därför uppfyller de inte heller Christies kriterium att gärningspersonen ska vara okänd för offret. Det

faktum att båda kvinnorna mördade personer de hade en nära relation till kan resultera i att gärningspersonerna ses som onda i enlighet med Christies kriterium. Man kan däremot se det som att alla mord är lika ondskefulla oavsett offrets och gärningspersonens relation, vilket gör det svårt att avgöra om detta kriterium kan anses uppfyllt eller inte.

Vidare kan det faktum att vissa gärningspersoner får avsevärt mer uppmärksamhet i media jämfört med sina offer analyseras med Goffmans frame analysis (1974). Att nyhetsartiklar lägger så mycket fokus på gärningspersonen kan i enlighet med teorin göra att gärningspersonen porträtteras som "huvudpersonen" i fallet, och därmed överskuggar offret. Fokuset på gärningspersonen förstärks ytterligare av att journalister har valt att intervjua Leif GW Persson i fall där gärningspersonen är utmärkande, exempelvis i fallet med Yasin, något som inte händer i fall som inte blir medialt stora. Det faktum att GW Persson intervjuas i fallet Yasin gör enligt frame analysis att Yasin porträtteras som viktigare än andra gärningspersoner och viktigare än sitt offer. Eftersom gärningspersonen är den som syns mest i nyhetsartiklarna bidrar det till en uppfattning hos mottagaren att det är hen som är viktig och intressant, inte offret.

Teorin om den idealiska gärningspersonen i kombination med frame analysis visar att nyhetsartiklarna fokuserar på gärningspersonen främst i fall med icke-idealiska gärningspersoner. Detta leder till att gärningspersonen kan tolkas som viktigare i sammanhanget än offret.

7. Resultat och slutsatser

Avsnittet inleds med en kort sammanfattning av studiens syfte, sedan diskuteras frågeställningar och resultat. Studiens resultat jämförs med tidigare forskning i syfte att se om studierna korrelerar trots att de undersöker olika länders nyhetsartiklar. Avslutningsvis reflekterar vi över vårt resultat, vad det får för eventuella följder samt ger förslag på vidare forskning.

Det huvudsakliga syftet med studien var att utifrån en kvalitativ innehållsanalys undersöka hur svenska nyhetsartiklar porträtter offer och gärningspersoner vid mordfall. Vidare ämnar studien att undersöka om det framgår några skillnader i porträtteringen till följd av offrets och gärningspersonens egenskaper och livsstil.

7.1 Hur porträtteras offer och gärningspersoner vid mord i nyhetsartiklar?

Studien visade att gängkriminella offer och gärningspersoner ofta avhumaniseras i nyhetsartiklar. Detta resultat grundades i flera slutsatser som analysen visade. För det första porträtterar nyhetsartiklar gängkriminella personer främst utifrån deras kriminella bakgrund och livsstil snarare än utifrån personliga egenskaper, vilket bidrar till en opersonlig porträttering av gängkriminella offer och gärningspersoner. För det andra skrivs ett fåtal artiklar om varje fall relaterat till gängkriminalitet, vilket leder till att nyhetsartiklar porträtterar offren och gärningspersonerna som "en i mängden" av alla gängkriminella. För det tredje skriver nyhetsartiklar ofta om gängkriminella mordfall främst i relation till det samhällsproblem som gängkriminalitet är, eller i relation till statistik och siffror om gängkriminalitet. För det fjärde visar analysen att gängkriminella personer är icke-idealiska offer och gärningspersoner. Detta gör att offren inte uppnår fullständig och legitim offerstatus enligt Christies teori (Christie i red. Åkerström & Sahlin, 2001), vilket framgår i porträtteringen av dem. Nyhetsartiklarnas porträttering leder enligt frame analysis (Goffman, 1974) till att gängkriminella offer och gärningspersoner uppfattas som "en i mängden", vilket resulterar i att de avhumaniseras.

I kontrast till detta visade det empiriska materialet även ett färre antal nyhetsartiklar som bidrar till en humaniserande bild av både gängkriminella gärningspersoner och offer. Utan att ursäkta den kriminella gärningspersonens handlingar lägger artikelförfattaren i stället skulden på de samhälleliga och strukturella problem som kan ha bidragit till gärningspersonens kriminella livsstil från första början. I de humaniserande artiklarna ges även gängkriminella offer en chans att ses som sårbara. En viktig observation som gjordes var att artiklar där gängkriminella offer och gärningspersoner humaniseras inte alls var lika vanligt förekommande som artiklar där de avhumaniseras. Detta faktum bidrar till att gängkriminella fortsätts porträtteras på ett opersonligt sätt, vilket leder till att det är svårare för gängkriminella offer att upprätthålla fullständig och legitim offerstatus.

För att sammanfatta analysen av oskyldiga offer, är ett genomgående tema att offer porträtteras på ett mycket personligt sätt i nyhetsartiklar. Genom att beskriva oskyldiga offer utifrån goda

egenskaper, anhörigas sorg och svaghet inför gärningspersonen väcker artiklarna uppmärksamhet och sympati från allmänheten. Anledningen till att oskyldiga offer porträtteras på sådant sätt kan förklaras med Christies teori (Christie i red. Åkerström & Sahlin, 2001) om idealiska offret, eftersom det visar sig finnas ett samband mellan hur väl offret stämmer in på Christies egenskaper och nyhetsartiklars beskrivning av sagt offer. Som konstaterat i presentationen av empirin och analysen framkommer det att mord på unga kvinnor uppmärksammas i större utsträckning än andra oskyldiga offer, vilket troligtvis beror på att de är ett typexempel för vem Christie skulle identifiera som ett idealiskt offer. De unga kvinnorna som mördas av okända män är dem enda idealiska offren och idealiska gärningspersonerna som studien identifierat.

Analysen visar vidare att en stor del av nyhetsartiklars porträttering av mord riktar mycket uppmärksamhet på gärningspersonen, och inte på offret. Detta mönster syns i alla typer av mordfall, men är allra tydligast när gärningspersonen utmärker sig på något sätt, med andra ord när gärningspersonen inte uppfyller bilden av hur en gärningsperson brukar eller "ska" vara enligt normer och förutfattade meningar. Analysen visar att detta mönster sker främst när gärningspersonen är icke-idealisk enligt Christies teori (i red. Åkerström & Sahlin, 2001), vilket var fallet för både rapparen och de två kvinnliga gärningspersoner som analysen främst utgått från. Fokuset på gärningspersonen som finns i nyhetsartiklar innebär att mottagaren av informationen kan tolka det som att offret anses mindre viktigt än gärningspersonen.

7.2 Finns det någon skillnad mellan hur offer och gärningspersoner vid mord inom gängkriminalitet porträtteras i nyhetsartiklar, jämfört med andra offer och gärningspersoner?

Som redovisat i analysen påvisar studien diverse skillnader i porträttering av gängkriminella offer och oskyldiga offer, samt skillnader mellan offer inom kategorierna. En av de mest märkbara skillnaderna är att gängkriminella offer porträtteras på ett opersonligt och distanserat sätt medan oskyldiga offer, framför allt unga kvinnor, porträtteras på ett personligt och sympatiserande sätt. Framställningen av gängkriminella offer leder vanligtvis till att de avhumaniseras i mottagarens ögon och porträttering av oskyldiga offer tenderar att väcka känslor hos mottagaren, vilket resulterar i en mer legitim offerstatus. Ännu en skillnad är att

det publiceras många fler, samt mer detaljerade artiklar om oskyldiga offer än om gängkriminella offer. Studien har kommit fram till slutsatsen att nyhetsartiklars porträttering kan ha en koppling till hur väl offret passar in på Christies teori om det idealiska offret (Christie i red. Åkerström & Sahlin, 2001).

Analysen visar även skillnader i nyhetsartiklars porträttering av gängkriminella gärningspersoner i jämförelse med andra gärningspersoner, som inte är inblandade i gängkriminalitet. Dessa skillnader är inte lika tydliga som de mellan olika offer, men ändå relevanta att diskutera. Gängkriminella gärningspersoner är ofta fokus i artiklarna, samt porträtteras på ett opersonligt sätt där endast deras kriminella bakgrund nämns. Andra gärningspersoner porträtteras inte utifrån några specifika egenskaper. Däremot är det tydligt att det läggs fokus i artiklarna på just gärningspersonen om den utmärker sig på något sätt och är icke-idealisk enligt Christies teori (Christie i red. Åkerström & Sahlin, 2001). Enda tillfället när offret får större fokus i artiklarna än gärningspersonen är vid fall av den typ som diskuteras under temat *Oskyldiga offer*, där både offret och gärningspersonen är idealiska enligt Christies teori.

Sammanfattningsvis diskuteras gängkriminella offer utifrån sin avvikande livsstil som kriminell, medan oskyldiga offer diskuteras utifrån sina goda egenskaper och hederlighet. Skillnaden mellan nyhetsartiklarnas porträttering av gängkriminella gärningspersoner jämfört med andra gärningspersoner är däremot små. Den största skillnad som upptäckts är att gängkriminella gärningspersoner porträtteras utifrån sin kriminella bakgrund och diskuteras på ett opersonligt sätt, medan andra gärningspersoner diskuteras mer djupgående utifrån exempelvis deras relation till offret. Således är svaret på frågeställningen att det förekommer skillnader i hur olika offer och gärningspersoner porträtteras i svensk nyhetsartiklar.

7.3 Resultat i relation till tidigare forskning

Resultatet visar att offer som är unga, kvinnor och fysiskt svagare i relation till gärningspersonen porträtteras på ett mycket sympatiskt sätt, till skillnad från gängkriminella offer som beskrivs med motsatta egenskaper. Oskyldiga offer diskuteras utifrån sina goda egenskaper och gängkriminella offer utifrån sin kriminalitet. Detta resultat kan kopplas till den del av tidigare forskningen som diskuterar offerskap och medier. Studierna visar att offrens egenskaper och livsstil är avgörande för hur media porträtterar dem, vilket i sin tur påverkar

hur offer uppfattas av allmänheten (Lindgren & Lundström, 2010; Bouchard et al, 2020). Framför allt resulterar diskussionen av gängkriminella offer i att mottagaren och således allmänheten uppfattar offer med kopplingar till kriminalitet som mindre sympatiska och värdiga, vilket syns i både vår och Bouchard et als studie (2020).

I studien framkom ett mönster av att brottsoffer ofta diskuteras i relation till deras sociala sammanhang och relationer, i syfte att betona offerstatusen. Detta var framträdande i artiklarna om oskyldiga offer. Till exempel genom att uppmärksamma hur omtyckt offret uppfattade vi som ett medel för att stärka den idealiska offerstatusen. Resultatet visar på likheter med Lindgren och Lundströms (2010) som också visar på att diskussionen av offrets relationer och livsstil är relevant för offerstatusen. De diskuterar däremot inte specifikt gängkriminella offers kopplingar till kriminalitet och hur det påverkar artikelns utformning. I både vår och Lindgren och Lundströms studie syns dessutom ett mönster av att anhöriga till oskyldiga offer ofta yttrar sig i nyhetsartiklar, vilket i sin tur stärker den idealiska offerstatusen.

Vidare visar tidigare forskning att män diskuteras mer sällan som offer till följd av att de inte uppnår en legitim offerstatus lika lätt som kvinnliga offer (Lindgren & Lundström, 2010). De manliga, oskyldiga offren som tas upp i vårt empiriska material diskuteras inte i lika stor utsträckning som kvinnliga offer. Däremot porträtteras de fortfarande som legitima offer sett ur aspekten att mordet beskrivs som mycket tragiska och att offret inte umgås i kriminella kretsar. Alltså visar vår studie att trots att färre artiklar publiceras om manliga offer jämfört med kvinnliga, porträtteras och tolkas även männen som idealiska offer.

Den tidigare forskningen visar på att särskiljandet av olika mordoffer inte bara skapar en hierarki av brott, utan även en hierarki av offer (Bouchard et al, 2020, s. 324). Detta är inget vi har fokuserat på i vår studie men porträtteringen av gängkriminella och oskyldiga offer i vårt empiriska material tyder på att det finns en hierarki av offer i svenska nyhetstidningar. Sättet artiklarna som ingår i vårt material framställer olika offer, skapar troligtvis skilda attityder till följd av att oskyldiga offer porträtteras som värdiga sin offerstatus, medan gängkriminella offer skylls för sitt offerskap. Att offer skylls för att bli utsatta för brott till följd av sin livsstil framgår även i Mancini och Picketts (2017) studie. Genom att engagera sig i ett kriminellt nätverk kan man argumentera för att offren får vad de förtjänar då de själva satt sig i den positionen. Det är däremot ovanligt att offer som inte har några kopplingar till kriminalitet bemöts av sådan skambeläggning. Vår studies resultat tyder på att offer som

anses vara idealiska enligt Christies teori får ett annat bemötande av allmänheten eftersom de anses vara oskyldiga och kan därför inte klandras för sin egen viktimisering.

Studiens resultat visar även likheter med Jewkes (2015) studie av Crimewatch UK:s porträttering av gärningspersoner. Jewkes studie visar på att en övervägande majoritet av de gärningspersoner som porträtteras i media är män, något som även reflekteras i den här studiens material. Dessutom visar Brås (2020) brottsstatistik att det främst är män som begår grova våldsbrott, något som även gestaltas i den här studien. Detta tyder på att framställningen av gärningspersoner i olika medier inte skiljer sig särskilt mycket från verkligheten. I både den här och Jewkes studie framställs gärningspersoner på ett opersonligt sätt, vilket Jewkes menar anonymiserar dem. Vidare visar vår analys att den opersonliga porträtteringen av gärningspersonerna avhumaniserar dem, i synnerhet de gärningspersoner som är gängkriminella. Jewkes påpekar att Crimewatch UK:s porträttering av svarta gärningspersoner kan leda till att tittare upplever rädsla och främlingsfientlighet mot svarta personer generellt. Betydelsen av gärningspersonens etnicitet har inte varit av intresse att undersöka för att uppfylla denna studies syfte. Därav har det empiriska materialet inte bearbetats och analyserats utifrån etnicitet. Däremot kan vi ändå se en likhet ur den aspekt att artiklarna i studiens empiriska material ofta betonar den gängkriminella gärningspersonens relation till kriminalitet. Det är dessutom vanligt förekommande att de kopplas till specifika gäng och områden. De gängkriminella gärningspersonerna kommer ofta från socioekonomiskt utsatta områden, vilket framhävs i artiklarna. Detta skulle kunna resultera i att mottagaren av informationen får en negativ bild av personer som kommer från olika förorter, en konsekvens som liknar den Jewkes förhagar. Det vill säga att tv-programmets porträttering av svarta gärningspersoner kan leda till negativ bild av svarta personer överlag.

Tidigare forskning diskuterar konceptet victim-offender overlap och hur relationen mellan "gärningsperson" och "offer" kan tydas på fler sätt än att det innefattar två personer (Mancini & Pickett, 2017; Hannis, 2015; Deadman & Macdonald, 2004; Sampson & Wooldredge, 1987). Konceptet innebär att en individ kan vara både offer och förövare, samt att det i verkligheten ofta utspelar sig på det sättet. I vår studie framgår det att diskussionen av victim-offender overlap är mycket relevant för artiklar om gängkriminella offer. Det empiriska materialet visar på att många artiklar om mord handlar om gängkriminella, och hur utbredda skjutningarna är inom och mellan kriminella nätverk. Vår studie visar likt Hannis (2015) att viktimiseringen av gängkriminella, som oftast blir mördade av andra gängkriminella, föranleds av brottslighet. Det

empiriska materialet diskuterar hämndskjutningar mellan kriminella, vilket kopplat till victim-offender overlap kan resultera i en kontinuerlig spiral av hur brottslighet leder till offerskap. Den tidigare forskningen menar att offer som även har varit gärningspersoner bemöts annorlunda av allmänheten (Mancini & Pickett, 2017). Detta stämmer överens med vår studies resultat då vi upptäckte att tidningarnas porträttering av gängkriminella offer bidrar till en negativ uppfattning av det gängkriminella offret vilket resulterar i att det gängkriminella offrets offerstatus förminskas.

Studiens empiriska material tyder på att en majoritet av de mord som sker i gängkriminella miljöer sker på allmän plats, vilket även visas i Brås statistik om dödligt våld i den kriminella miljön (2020, s. 8). Brås statistik visar dessutom att det är vanligt förekommande att både offer och gärningsperson är kopplade till något gängkriminellt nätverk, vilket det empiriska materialet i vår studie också visar. Det framgår även att det är främst manliga gängkriminella offer och förövare. Resultatet i vår studie som tyder på att gängkriminella ofta faller offer för brott, kan liknas vid det Deadman och Macdonald (2004) kommer fram till. Baserat på resultatet i deras surveyundersökning, menar de att det finns ett signifikant samband mellan brottslighet och offerskap eftersom statistiken visar att personer som har begått ett brott löper en större risk för att utsättas för våldsbrott än personer som aldrig har begått ett brott. Artiklarna som ingår i vårt empiriska material visar således likt Brås samt Deadman och Macdonalds undersökningar på ett samband mellan gängkriminalitet och offerskap. Samtidigt som vår studies resultat reflekteras i Brås statistik, täcker inte vår studie allt som Brå tar upp. Utifrån vårt empiriska material kan vi inte fastställa hur stor andel av det totala antalet mordoffer under perioden 2015-2020 som är kvinnor respektive män, hur många procent som mördades av en partner eller hur stor andel av mord som orsakades av skjutvapen.

7.4 Avslutande reflektioner

Så vad kan studiens resultat leda till för samhället och den enskilda individen? Att nyhetsartiklarna porträtterar gängkriminella offer och andra offer på så olika sätt leder till att gängkriminella offer inte erkänns i sin offerstatus på samma sätt som andra offer. Detta innebär att mottagaren av informationen kan få en skev bild av hur ett värdigt offer ser ut. I och med att nyhetsartiklarna har ett mönster av att porträttera gängkriminella offer och andra offer på olika sätt, förstärks uppfattningen om gängkriminella som icke-värdiga av offerstatus. Genom att nyhetsmedia porträtterar gängkriminella personer som hänsynslösa medan andra offer

beskrivs ur ett personligt och emotionellt perspektiv, skapas en distinktion av “vi” och “dem”. Porträtteringen skapar attityder gentemot kriminella som speglas på inte bara gärningspersoner utan även kriminella offer, vilket kan vara en anledning till att de inte ses som idealiska eller sympatiska offer. Inramningen av kriminella och icke-kriminella offer producerar och reproducerar socialt konstruerade stereotyper, vilket i sin tur avgör vilka offer som allmänheten sympatiserar med och ser som värdiga sin offerstatus.

Genom att uppmärksamma detta önskar vi att vår studie kan bidra till att nyhetsartiklarnas konsumenter tar till sig ett mer kritiskt förhållningssätt till medias sätt att porträttera olika typer av offer. Uppmärksammandet av detta skulle även kunna leda till en förändring i medias sätt att porträttera offer och gärningspersoner. Detta skulle i sin tur kunna påverka allmänhetens bild av olika offer och gärningspersoner och på så sätt kunna minska klyftorna i samhället och leda till ett mer jämställt samhälle.

Efter att ha läst tidigare forskning på ämnet och satt sig in i teorier är det lätt att som forskare leta efter belägg för teorierna som används och stämmer överens med tidigare forskning på ämnet. En brist med studien skulle kunna vara att vi omedvetet letat efter specifika mönster som vi förväntar oss att se i det empiriska materialet. Vi har försökt att se materialet med objektiva ögon, och dessutom varit tre personer som gått igenom materialet för att undvika att en persons tankar blir övervägande. Dock går det inte att garantera att vi faktiskt lyckats med det.

Vi anser att det kan vara av intresse att i framtida studier undersöka vilka följder nyhetsmediernas rapportering av offer och gärningspersoner skulle kunna få utifrån andra teoretiska perspektiv, exempelvis stämplingsteorin. Kortfattat innebär stämplingsteorin att en individ som ägnar sig åt något avvikande, exempelvis brottslighet, blir stämplad som en brottsling av samhället. Stämplingen kan sedan resultera i att personen internaliserar det kriminella beteendet, så kallad självuppfyllande profetia. I enlighet med denna studies syfte hade det därför varit intressant att utföra en surveyundersökning med avsikt att undersöka hur personer som är bosatta i områden där gängkriminella vanligtvis är verksamma upplever att den negativa rapporteringen om deras område och invånare har påverkat dem.

Det hade också varit spännande att utveckla resultaten från denna studie genom att analysera nyhetsartiklars porträttering av offer och gärningspersoner ur ett genusperspektiv. Utöver de

gärningspersoner som utmärker sig, har denna studie inte visat fokus på genusaspekten. Det hade därför varit av intresse att göra en jämförelse av hur många artiklar som publiceras om en kvinnlig gärningsperson gentemot en manlig gärningsperson. Avslutningsvis är ytterligare ett förslag till framtida forskning att genomföra en surveyundersökning i syfte att analysera vilken uppfattning allmänheten har av gängkriminella offer i jämförelse med andra, oskyldiga offer. Vi upplever att den distinktion av gängkriminella och oskyldiga offer som framträder i nyhetsartiklar kan påverka hur allmänheten uppfattar offerskap. Det hade därav varit av intresse att undersöka om det finns ett samband mellan nyhetsrapportering om mordoffer och allmänhetens syn på olika offer.

Referenser

- Bergström, Göran & Boréus, Kristina (red). 2005. *Textens mening och makt*. 2:a uppl. Studentlitteratur.
- Bouchard, Jessica; Wong, Jennifer S. & Gushue, Kelsey. 2020. The differential portrayal of 'sympathetic' homicide victims in the media. *International Review of Victimology* 26(3). s. 314–331. <https://journals.sagepub.com/doi/10.1177/0269758020916650>
- Brottsförebyggande rådet, Brå. 2019. *Utsatthet för brott. Riskfaktorer vid brott mot enskild person*. Författare: Victor Ståhl. Kortanalys 1/2019. Stockholm: Brottsförebyggande rådet
- Brottsförebyggande rådet, Brå. 2020. *Dödligt våld i den kriminella miljön 2005-2017*. Författare: Jonas Öberg. Rapport 2020:4. Stockholm: Brottsförebyggande rådet
- Brottsförebyggande rådet, Brå. 2022. *Konstaterade fall av dödligt våld. En granskning av anmäld dödligt våld 2021*. Stockholm: Brottsförebyggande rådet
- Bryman, Alan. 2018. *Samhällsvetenskapliga metoder*. 3:e upplagan. Stockholm: Liber
- Christie, Nils. 1986. Det idealiska offret. I Åkerström, Malin & Sahlin, Ingrid (red.). 2001. *Det motspänstiga offret*. Lund: Studentlitteratur
- Deadman, Derek & MacDonald, Ziggy. 2004. Offenders as Victims of Crime?: An Investigation into the Relationship between Criminal Behaviour and Victimization. *Journal of the Royal Statistical Society. Series A (Statistics in Society)* Vol. 167. s. 53-67. <https://www.jstor.org/stable/3559799?seq=1>
- Goffman, Erving 1974. *Frame analysis: an essay on the organization of experience*. 1:a upplagan. Harper Colophon ed New York: Harper & Row
- Hannis, Christine Kay. 2015. Understanding the Victim-Offender Overlap: An Exploratory Study. MSU. Graduate Theses. 2840. <https://bearworks.missouristate.edu/theses/2840>
- Jewkes, Yvonne. 2015. *Media and Crime*. 3:e upplagan. London: Sage.
- Lecheler, Sophie & De Vreese, Claes H. 2019. *News framing effects*. Abingdon: Routledge

Lindgren, Simon & Lundström, Ragnar. 2010. *Ideala offer, och andra: konstruktioner av brottsutsatta i medier*. 1. uppl. Malmö: Gleerup

Mancini, Christina & Pickett, Justin T. 2017. *Reaping What They Sow? Victim-Offender Overlap Perceptions and Victim Blaming Attitudes*. *Victims & Offenders* 12(3):434-466. DOI: 10.1080/15564886.2015.1093051

Olsson, Tobias. 2009. *Medievardagen: en introduktion till kvalitativa studier*. 1:a uppl. Gleerups.

Persson, Anders. 2019. *Framing social interaction: continuities and cracks in Goffman's frame analysis*. Abingdon, Oxon: Routledge

Pollack, Ester. 2001. *En studie i medier och brott*. Stockholms Universitet: JMK.

Sampson, Robert J. & Wooldredge, John D. (1987). *Linking the micro- and macro-level dimensions of lifestyle-routine activity and opportunity models of predatory victimization*. *Journal of Quantitative Criminology*, Upplaga 3. <https://link.springer.com/content/pdf/10.1007/BF01066837.pdf>

Tham, Henrik. 2001. Brottsoffrets uppkomst och framtid. I Åkerström, Malin & Sahlin, Ingrid (red.). 2001. *Det motspänstiga offret*. Lund: Studentlitteratur.

Østbye, Helge, Knapskog, Karl, Helland, Knut & Larsen, Leif Ove. 2004. *Metodbok för medievetenskap*. 1:a uppl. Liber.

Tidningsartiklar

Berntsson, Jonathan. 2016. Oskyldiga offren för gängkriget. *Expressen*. 28 augusti. s. 8-10

By, Ulrika. 2018. Offer för dubbelmordet levde med hotbild. *Dagens Nyheter*. 14 november. s. 4

Cantwell, Oisin. 2020. Avrättningarna i Sätra en helt ny nivå av förnedringsbrott. *Aftonbladet*. 12 februari.

<https://www.aftonbladet.se/nyheter/kolumnister/a/70wdQw/avrattningarna-i-satra-en-helt-ny-niva-av-fornedringsbrott>

Chith, Hussein., Ibrahim, Mohammed. 2015. Vi behöver förändring nu. *Aftonbladet*. 22 mars. <https://www.aftonbladet.se/nyheter/a/xR9x8V/vi-behoover-forandring-nu>

Delin, Mikael & Röstlund, Lisa. 2019. Tusentals barn är misstänkta för brott. *Dagens Nyheter*. 18 november. s. 7

Ehn Henricsson, Karl. 2017. Arbogakvinnan sticker ut på flera sätt. *Expressen*. 8 maj. s. 9

Hellsten, Johanna. 2017. Kriminologen om missarna: Det hade ändrat allt. *Aftonbladet*. 27 mars. <https://www.aftonbladet.se/nyheter/krim/a/pa8yj/kriminologen-om-missarna-det-hade-andrat-allt>

Linné, Peter. 2020. Peter Linné: Nu krävs det en kropp för att få lugn och ro. *Göteborgs-Posten*. 28 juli. s. 7-8

Lundberg Andersson, Hannes. 2020. Uppgift: Gängledare ihjälskjuten på gångbro. *Expressen*. 18 september. s. 36

Lundberg Andersson, Hannes; Ronge, Johan & Lapidus, Arne. 2020. Rapparen Yasin Byn är störst på Spotify - och häktad för mord. *Expressen*. 6 januari. s. 28

Malm, Sara. 2020. Mordmisstänkt 16-åring agerade "springpojke åt kriminella". *Expressen*. 23 september. s. 12

Malmgren, Kim. 2018. Mannen sköts ihjäl med flera skott i huvudet. *Expressen*. 17 december. s. 8

Moreno, Frederico. 2018. Timmarna före dådet - offren kan ha hittats på sociala medier. *Expressen*. 22 juni. s. 8

Nordblad, Viktor; Olsson, Daniel & Dikalow, Alfred. 2020. Tishko Ahmed döms för mordet på Wilma, 17 “Familjen känner sig nöjda”. *Expressen*. 28 juli. s. 8

Ny dom på måndag om mordet på Lisa Holm. 2016. *Svenska Dagbladet*. 7 februari.
<https://www.svd.se/a/e3d0b501-aec7-4efe-b0d5-104de36d89f1/ny-dom-pa-mandag-om-mordet-pa-lisa-holm>

Nygren, Susanna. 2019. Vännen: Emilia ställde alltid upp. *Aftonbladet*. 5 december.
<https://www.aftonbladet.se/nyheter/a/kJPrqQ/vannen-emilia-stallde-alltid-upp>

Persson, Leif G. W. 2015. Jag ligger sömlös över mordet på Ida. *Expressen*. 13 december.
<https://www.expressen.se/kronikorer/leif-gw-persson/jag-ligger-somnlos-over-mordet-pa-ida/>

Samuelsson, Fredrik & Gyllenkrok, Caroline. 2019. Elva dödade vid skjutningar hittills i år. *Dagens Nyheter*. 2 juli. s. 14

Sjöshult, Fredrik. 2020. Sluta skambelägg brottsoffren efter flickmordet. *Expressen*. 5 augusti.
<https://www.expressen.se/kronikorer/fredrik-sjoshult/sluta-skambelagg-brotts-offren-efter-flickmordet/>

Svensson, Britta. 2016. Britta Svensson: Mord i relationer innehåller ofta massivt övervåld. *Expressen*. 11 oktober. s. 10

Wierup, Lasse. 2020. Polisförstärkningar uteblir trots extrem mordvåg i Stockholm. *Dagens Nyheter*. 31 december. s. 12

Wikström, Mattis. 2019. Barbara Jarl målar, skriver mördar och stjälar: “Monstret i mig”. *Expressen*. 10 juni. s. 20